

Escacs per a tothom

EDUCACHESS

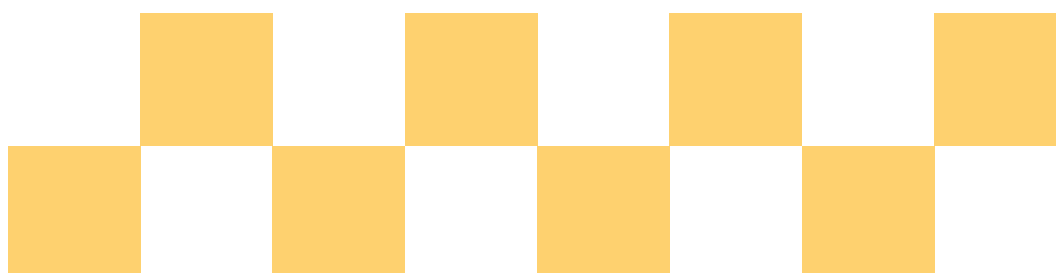
Edita: Balàgium Editors, SL
info@balagium.com
www.balagium.com

info@educachess.org
www.educachess.org

4a Edició: Desembre 2025
ISBN: 978-84-17431-60-0
Dipòsit legal: L-923-2025

Disseny coberta: Pere Fradera Barceló
Maquetació: Jordi Prió Burgués
Il·lustracions: Ramon Mayals Marbà

© Jordi Prió Burgués
Imma Farré Vilalta
Ramon Torra Bernat
Balàgium Editors, SL
Ramon Mayals Marbà

La 1a edició.
Material curricular homologat pel Departament d'Ensenyament de la
Generalitat de Catalunya, per resolució ENS/2652/2003, de 20 d'agost.
(DOGC núm. 3965 de 10-09-2003)

Es reserven tots els drets.

Cap part d'aquesta publicació no pot ser reproduïda, emmagatzemada o
transmesa per cap mitjà sense permís de l'editor.

Índex

Presentació projecte Educachess	5
Estructura	7
Orientacions pedagògiques	8
Materials complementaris	10
Autors	12

ELS ELEMENTS DEL JOC

Unitat 1.	El tauler	13
	El tauler i les caselles	14
	Les files i les columnes	16
	El nom de les caselles	18
	Les diagonals	20
	Les peces	22
	Els flancs i les bandes	24
Unitat 2.	Les figures	27
	El rei	28
	La torre	38
	Escac al rei	46
	Escac i mat	49
	L'alfil	52
	La dama	60
	El cavall	68
Unitat 3.	El peó	77
	El moviment	78
	La captura	81
	La coronació	84
	Capturar al pas	87
Unitat 4.	El valor de les peces	91
	Valor de les peces	92
	Equivalències	97

CONTINGUTS TÀCTICS I ESTRATÈGICS DEL JOC

Unitat 5.	Juguem...	103
	La amenaça.....	104
	Tipus de jugades	109
	Defensa d'un atac	119
	Fases d'una jugada	126
	Intercanvis	129
Unitat 6.	Escac al rei	135
	Escac al rei.....	136
	Respostes a l'escac al rei.....	138
	Escac i mat.....	146
	Combinacions de mat.....	153
Unitat 7.	L'enroc	161
	L'enroc 162	
	Tipus d'enroc.....	163
	Condicions per a l'enroc	165
Unitat 8.	Resultat d'una partida	169
	Resultat d'una partida	170
	Tipus de taules	172
	Rei ofegat.....	179
Unitat 9.	Mats bàsics	185
	Mat amb dues torres	186
	Mat amb una torre	190
	Mat amb dama	195
Unitat 10.	Combinacions.....	203
	La doble amenaça	204
	L'enfilada	206
	La clavada.....	208
	La descoberta.....	210
	La destrucció de defenses.....	212
	Els raigs X	214
	Defensar-se d'un atac	219
	Prevenir un atac	231

Presentació

El projecte **Educachess** va sorgir a començaments d'aquest segle davant la necessitat de cobrir un buit bibliogràfic en l'àmbit de l'ensenyament dels escacs escolars, ja que la gran majoria de llibres publicats estaven orientats al perfeccionament d'aquesta disciplina i, per tant, es dirigien a un públic ja iniciat.

Un dels nostres principals objectius inicials era contribuir a la **universalització de l'ensenyament dels escacs** als centres educatius amb un enfocament més regulat i educatiu, ja que es tracta d'un recurs pedagògic i lúdic de primer ordre per les avantatges que comporten l'aprenentatge i la pràctica d'aquest esport-joc en la formació integral de les persones.

Per això, es va incorporar al món dels escacs formatius la metodologia de treball que utilitzen les editorials de l'àmbit educatiu en la planificació, elaboració i creació de materials didàctics. En conseqüència, es van iniciar **dues línies de creació de materials** amb la finalitat de facilitar la implementació dels escacs als centres escolars i als clubs d'escacs, sense que fos necessari que l'alumnat tingués coneixements previs del joc.

La primera, **Juga i aprèn**, es va dissenyar inicialment amb un **enfocament d'escacs transversals**, amb el propòsit de treballar continguts curriculars i desenvolupar capacitats cognitives a partir dels escacs com a centre d'interès, incorporant-hi la metodologia de la gamificació.

La segona, **Escacs per a tothom**, es va formular inicialment amb un **enfocament esportiu**, basat en l'ensenyament del joc, i s'hi van incorporar alguns **elements de gamificació** per motivar l'alumnat en el seu aprenentatge. Això va ser possible gràcies a la combinació de l'experiència pedagògica de professors i mestres de centres educatius amb els coneixements escaquístics de jugadors i monitors d'aquest esport.

Entre les dues col·leccions existeixen, bàsicament, dues grans diferències: la primera, molt significativa quant al nivell del contingut escaquístic, ja que el dels sis llibres de *Juga i aprèn* equival al del primer llibre d'*Escacs per a tothom*; i la segona, el diferent enfocament aplicat en el seu disseny metodològic, atès que *Juga i aprèn* utilitza un enfocament d'escacs transversals, mentre que *Escacs per a tothom* adopta un enfocament d'escacs esportius.

Aquesta col·lecció, *Escacs per a tothom*, presenta des de la seva primera edició un currículum complet i estructurat de continguts (conceptes i procediments) escaquístics, amb la finalitat d'assolir una comprensió progressiva dels conceptes tàctics i estratègics del joc. Tot això és necessari per possibilitar, posteriorment, un aprenentatge òptim de la teoria dels escacs, amb el propòsit de millorar el nivell escaquístic en l'àmbit competitiu. Així, aquests materials són ideals per a una formació escaquística tant als clubs com a les activitats extraescolars d'escacs.

Dels escacs esportius als escacs educatius

Des d'**Educachess** vam ser pioners, a començaments d'aquest segle, en l'elaboració de materials amb un **enfocament d'escacs transversals**. En l'actualitat continuem essent-ho gràcies al nou **enfocament dels escacs educatius** —l'evolució natural dels escacs transversals en incorporar les aportacions de la neuroeducació—, que constitueix la base teòrica sobre la qual s'està realitzant l'actualització dels materials del projecte *Educachess*.

Com a resultat d'aquest treball de recerca es van publicar els materials **Preescacs creatius**, destinats a la implementació dels escacs educatius en l'**etapa d'infantil**, i el llibre *Els escacs, un recurs educatiu. Com implementar els escacs a l'escola*.

En aquest darrer llibre es presenta el marc teòric dels **escacs educatius**, basat en les noves aportacions de la neuroeducació i en la transdisciplinarietat dels escacs, amb la finalitat de contribuir a una educació integral i inclusiva a través d'un aprenentatge competencial.

Alhora, amb el nou enfocament dels *escacs educatius*, s'estan planificant i desenvolupant les noves propostes **Juga i aprèn** (etapa de primària) i **Escacs per a tothom** (etapes de primària i/o secundària). A més de l'actualització dels llibres de l'alumnat, s'estan elaborant els llibres del professorat —que inclouen totes les activitats— i els materials complementaris necessaris per dur-les a terme.

Es pot ampliar la informació sobre aquest projecte altruista i solidari *Educachess*, els seus materials didàctics, els seus col·laboradors i els avantatges de la pràctica dels escacs al web www.educachess.org

Nova edició totalment renovada d'*Escacs per a tothom*

En aquest llibre de l'alumnat s'han actualitzat part dels continguts escaquístics i s'ha inclòs una sèrie variada de reptes, en gairebé totes les unitats del llibre, per facilitar un **aprenentatge més metacognitiu del joc dels escacs** que, al seu torn, afavoreixi la millora del nivell escaquístic tant de l'alumnat com del professorat.

Així mateix, s'ofereixen **materials complementaris** en format PDF que contenen jocs i activitats opcionals per potenciar la motivació en l'aprenentatge a través de la gamificació; i, alhora, per treballar altres continguts curriculars, com ara els d'educació emocional o d'educació en valors.

També, a partir de les col·leccions *Ment activa* i *Investiga*, es proposa la realització de tallers amb el propòsit d'ampliar els reptes treballats en les unitats d'aquest llibre.

Amb aquesta reformulació de la proposta **Escacs per a tothom**, especialment quan s'utilitzen aquests materials complementaris, es potencia un **enfocament intermedi entre els escacs esportius i els educatius**, ja que amplien els recursos disponibles i promouen la reflexió (metaescacs) i la comprensió de com, per exemple, es resolen els reptes i es treballen les **funcions executives**.

Estructura

Estructura de la col·lecció *Escacs per a tothom*

Aquesta col·lecció comprèn sis llibres de diferents nivells: dos d'iniciació, dos de nivell intermedi i dos d'avançats.

En cada llibre de la col·lecció s'hi treballen continguts de l'obertura, del mig joc i dels finals.

D'aquesta manera es promou l'assimilació progressiva dels continguts escaquístics, amb l'objectiu de millorar el nivell de joc, tant en l'àmbit de la competició esportiva com en l'increment de la reserva cognitiva derivada de l'exercici mental que proporciona aquest joc.

Estructura del libro *Ajedrez para todos. Iniciación 1*

Els continguts escaquístics s'agrupen en deu unitats i s'organitzen en dos blocs.

En el primer bloc es presenten els elements del joc a través de les quatre primeres unitats, en què es treballen el tauler i les peces. En aquesta edició s'ha modificat l'ordre de presentació de les peces, amb la finalitat que els tres projectes d'infantil, primària i secundària tinguin el mateix ordre de presentació dels elements del joc (el tauler, les peces i el valor d'aquestes).

Així mateix, aquesta decisió es justifica en l'apartat següent, Orientacions metodològiques. Tot i això, cada professor o monitor pot triar un altre ordre de presentació, ja que els exercicis i els reptes proposats per a cada peça ja no depenen de conèixer el moviment de les altres peces.

En el segon bloc es comencen a tractar els continguts tàctics i estratègics del joc. En les unitats 5, 6, 7 i 8 s'expliquen les nocions bàsiques per jugar una partida completa d'escacs. En les unitats 9 i 10 s'ensenyen procediments tant per realitzar alguns escacs i mats bàsics com per intentar capturar peces de l'adversari.

En l'apartat Materials complementaris d'aquest capítol d'introducció trobareu enllaços per descarregar gratuïtament diversos documents en format PDF que inclouen una sèrie de jocs, reptes i activitats educatives.

Estructura d'una unitat

Cada unitat s'inicia amb una portada i l'índex (ampliat en algunes unitats) del seu contingut.

A les pàgines de teoria es presenten els conceptes mitjançant definicions, esquemes i diversos exemples.

Cada pàgina de teoria va acompanyada d'altres amb exercicis i/o reptes per facilitar la comprensió metacognitiva dels continguts conceptuals. Els exercicis es plantegen amb una dificultat progressiva, amb la finalitat d'afavorir i motivar la seva resolució.

A més, al final d'algunes unitats es presenten diverses pàgines d'exercicis o reptes combinats, basats parcialment o totalment en els conceptes treballats. Aquestes pàgines, en lloc d'utilitzar números, s'identifiquen amb lletres en ordre alfabètic.

Orientacions pedagògiques

Enfocament esportiu

Els llibres per a l'alumnat de la col·lecció *Escacs per a tothom* presenten, mitjançant un disseny visual i atractiu, els conceptes de manera progressiva. També plantegen exercicis de dificultat creixent per a cada concepte explicat, amb la finalitat d'afavorir un aprenentatge més reflexiu. Així mateix, la possibilitat opcional d'utilitzar els reptes plantejats, tant individualment com en format de taller a través dels materials complementaris, potencia l'aprenentatge metacognitiu.

Cada concepte s'introdueix en el moment adequat, relacionant-lo amb els continguts explicats anteriorment i, al mateix temps, serveix com a introducció a altres conceptes que es presentaran més endavant, tant en apartats del mateix llibre com en els llibres següents de la col·lecció.

És a dir, es tracta de planificar l'ensenyament dels escacs i dissenyar materials, tant per a l'alumnat com per al professorat, de manera anàloga a com es fa amb qualsevol matèria curricular en l'àmbit educatiu, amb la finalitat de facilitar la implementació dels escacs a les escoles.

Aquesta planificació i les orientacions pedagògiques s'exposen a les **guies didàctiques** d'aquesta col·lecció; i al web www.educachess.org es poden descarregar tant aquestes guies didàctiques com els **solucionaris** de cada llibre, actualitzats en aquesta nova edició.

Les *guies didàctiques* complementen la formació escaquística del professorat, tant pel que fa a l'aprenentatge del joc com a l'ensenyament al seu alumnat, amb un enfocament esportiu, ja que una de les finalitats és millorar el nivell escaquístic dels practicants.

Disposar dels materials adequats afavoreix un aprenentatge significatiu, ja que es fomenta la motivació, es facilita la realització dels exercicis, el repàs dels continguts treballats i la comprensió holística d'aquests.

Tot i que la metodologia aplicada permet utilitzar aquests llibres per a un aprenentatge autodidacta amb un enfocament esportiu, l'alumnat sempre en traurà un millor profit a través d'un programa d'escacs esportius impartit per monitors o professorat en clubs o activitats extraescolars que utilitzin aquests materials.

Enfocament educatiu

S'han dissenyat els llibres del professorat per als projectes d'escacs educatius, en els quals es recopilen totes les activitats planificades per a les etapes obligatòries de l'educació, dissenyades per treballar els diferents continguts de manera metacognitiva. En aquests llibres del professorat també s'explica com utilitzar els jocs, els reptes i altres materials complementaris del projecte Educachess.

Així mateix, si es vol implementar l'escacs educatius utilitzant aquesta col·lecció *Escacs per a tothom*, tant per a l'etapa de primària com per a la secundària, es proposa utilitzar els llibres del professorat corresponents, ja que en aquests es presenten les activitats transdisciplinàries per a una formació competencial i integral de l'alumnat. És a dir, d'una manera similar a com s'estructura l'etapa infantil amb el seu respectiu llibre del professorat.

En l'etapa de secundària, el llibre del professorat està dissenyat, bàsicament, per al treball dels dos llibres d'*Iniciació*. En canvi, per a l'etapa de primària, els llibres del professorat són els mateixos del projecte *Juga i aprèn*, però utilitzant els continguts escaquístics de la col·lecció *Escacs per a tothom*.

La novetat de treballar els *escacs educatius* a través de la col·lecció *Escacs per a tothom* permet optimitzar els beneficis de la pràctica dels escacs en les etapes escolars, ja que un dels objectius prioritaris és potenciar la capacitat de transferència del que s'ha après, escaquísticament, cap a altres contextos de la vida quotidiana i/o professional.

Així mateix, el professorat dels projectes d'*escacs educatius* també obtindrà una millor preparació escaquística mitjançant els cursos de formació per al professorat basats en els materials del projecte *Educachess*, especialment formant-los en com ensenyar els escacs al seu alumnat.

Específiques d'aquest llibre

En l'apartat *Materials complementaris* es proposen **jocs** per reforçar les unitats del primer bloc utilitzant la gamificació. Alguns ja apareixien en edicions anteriors, però ara han estat substituïts per nous passatemps i reptes que es poden resoldre individualment. Així, el professorat disposa de més recursos per treballar de manera metacognitiva els elements dels escacs, combinant els exercicis de cada peça amb les fitxes de jocs disponibles als PDFs de l'apartat esmentat.

La incorporació d'aquests materials nous, que no requereixen l'ús de peons, ha permès modificar l'ordre de presentació de les peces: es comença pel rei i s'acaba pel peó, cosa que facilita l'aprenentatge dels moviments i de les captures. A més, després d'introduir el rei i la torre ja és possible introduir de manera senzilla el concepte d'escac i mat — objectiu final del joc—, reforçant també la idea que el rei no es pot capturar.

Les modificacions presentades en aquesta nova edició aporten una major flexibilitat didàctica al professorat, ja que poden canviar l'ordre de presentació de les peces, i fins i tot el d'algunes altres unitats; tot i això, des d'*Educachess* recomanem seguir l'ordre establert a l'índex del llibre, precisament per motius pedagògics.

Materials complementaris

Jocs

A partir de la publicació del llibre *La gamificación en el ajedrez* es disposa d'una bona **escacoteca**, cosa que ha permès substituir els jocs, en les primeres unitats d'aquest llibre, per passatemps (problemes i reptes escaquístics), ja que totes les propostes es plantegen per ser resoltes de manera individual.

En canvi, els jocs recopilats en el PDF descarregable gratuït d'aquesta secció són tant per jugar per parelles com per generar competicions entre l'alumnat. Així mateix, es proposen jocs dissenyats per a cadascun dels elements del joc (el tauler i les peces).

Jocs

<https://bit.ly/4icCdJT>

Més info:

<https://bit.ly/45o7m67>

Activitats

En aquesta edició del llibre s'ofereix una àmplia varietat d'activitats educatives complementàries relacionades amb temàtiques escaquístiques transversals. En el PDF d'aquesta secció es presenta una selecció d'aquestes propostes, mentre que als PDFs dels còmics de la col·lecció *Històries sobre escacs* i al de les activitats educatives de la col·lecció *Miradas de ajedrecistas* s'hi inclouen moltes altres que també es poden utilitzar a l'aula.

Activitats

<https://bit.ly/4oReiSG>

Més info:

<https://bit.ly/4oSmuCe>

<https://bit.ly/3JXxiyr>

Tallers

Els materials de les col·leccions **Ment activa** i **Investiga** contribueixen a la gamificació de l'ensenyament dels escacs i a un aprenentatge metacognitiu.

A més, amplien les propostes i la varietat de la selecció presentada a les diverses unitats dels llibres de la col·lecció *Escacs per a tothom*.

Per exemple, a la unitat 4 d'aquest llibre es plantegen dos reptes basats en dues tipologies diferents de *sudokuChess*. El professorat disposa del dossier *Ment activa*. *SudokuChess* per oferir algun taller de *sudokuChess* d'entre les tretze tipologies existents.

En aquest llibre es proposen força reptes i problemes escaquístics per treballar el moviment de les peces i les habilitats visoespacials, i aquests es poden ampliar amb l'ús dels dossiers **Investiga. Reptes escaquístics** i **Investiga. Problemes escaquístics**.

Així mateix, en aquest llibre s'introdueixen dues tipologies d'exercicis basats i explicats en el tercer dossier **Investiga. Posicions escaquístiques**, amb l'objectiu de contribuir al desenvolupament de les habilitats cognitives —especialment les funcions executives— a partir de posicions d'escacs que es poden produir al llarg d'una partida. És a dir, simulant la pràctica real dels escacs. Aquestes dues tipologies serveixen per començar a fer valoracions d'una posició (*DAFO*) i per facilitar la presa de decisions (*CAME*), amb la finalitat d'escollir la millor jugada, independentment de la complexitat de la posició. En aquest llibre s'introdueixen el *Pre-DAFO* i el *Pre-CAME* a les unitats 5 i 10, ja que aquestes dues tipologies es basen en les amenaces que fa cada bàndol sobre l'altre.

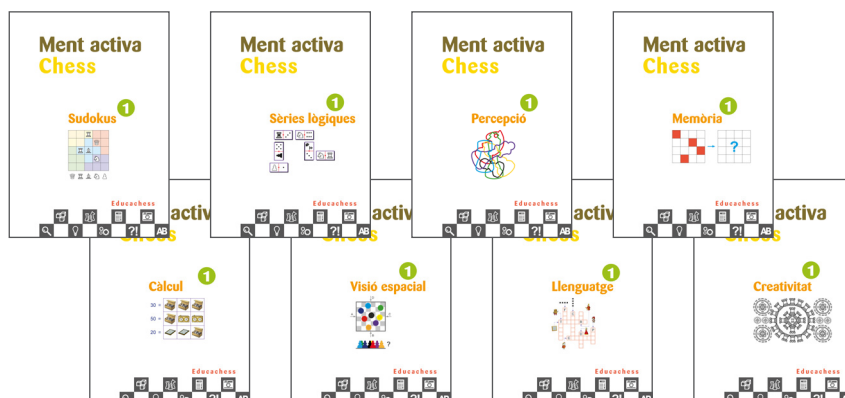
Més info:

<https://bit.ly/4igIBjm>

<https://bit.ly/4posAu7>

Autors

El projecte *Educachess* és un **projecte de tothom i per a tothom**. El grup de col·laboradors, que es va ampliant, va aportant noves propostes al projecte, tant per a l'elaboració de nous materials com per a la millora dels ja publicats.

Inicialment, aquest llibre va ser dissenyat per Jordi Prió Burgués, Ramon Torra Bernat i Imma Farré Vilalta. Més endavant s'hi va incorporar, de manera destacada, José Luis Vilela de Acuña en l'elaboració dels tres últims llibres d'aquesta col·lecció, i alhora va aportar suggeriments de millora per als tres primers llibres.

En aquesta darrera actualització del llibre, cal destacar la col·laboració de Miriam Monreal Aladrén i Enrique Sánchez Gómez. La Miriam forma part de l'equip d'*Educachess*, amb el qual ja vam elaborar el projecte *Preescacs creatius*, i és una de les persones amb qui actualment estem redissenyant els materials dels nous projectes *Escacs per a tothom* i *Juga i aprèn* per adaptar-los al nou enfocament dels *escacs educatius*. L'Enrique forma part de l'equip que desenvolupa els dossiers *Investiga*, una peça fonamental per treballar l'aprenentatge metacognitiu dels escacs.

A més, volem reconèixer les aportacions de millora d'algunes persones que han col·laborat traduint aquests llibres a altres idiomes, així com d'alguns autors d'altres publicacions d'*Educachess*.

Tant els autors inicials dels llibres d'aquesta col·lecció com aquells que han anat aportant nous suggeriments pertanyen als àmbits de la pedagogia i dels escacs.

Escac al rei

Escac al rei

Respostes a l'escac al rei:

Capturar la peça atacant

Interposar una peça

Moure el rei

Escac i mat

Combinacions de mat

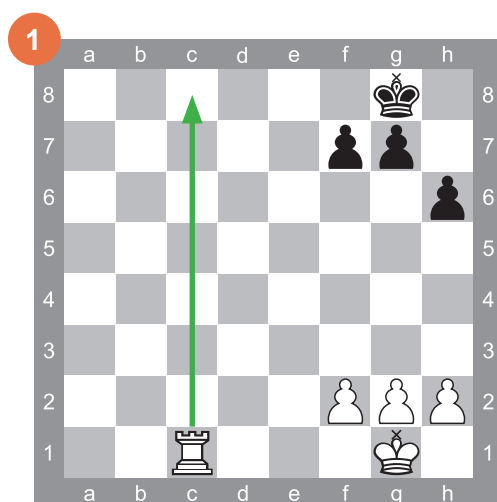

Escac al rei

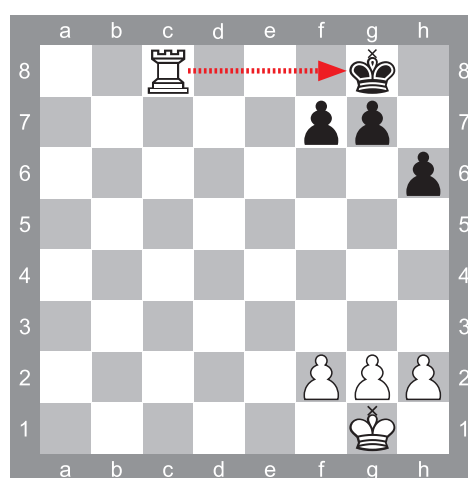
Es fa escac al rei quan una peça adversària l'amenaça.

Després de fer una jugada no podem tenir el nostre rei en escac, ja que seria una jugada il·legal.

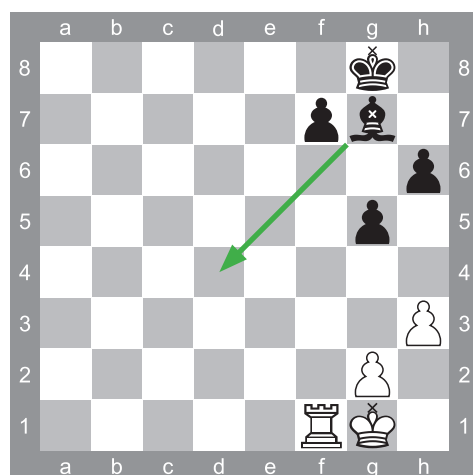
Exemples

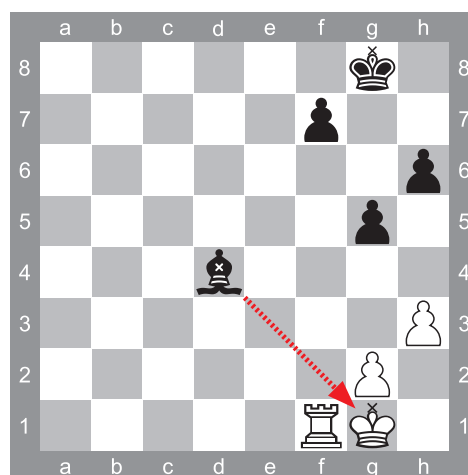
La torre blanca es desplaça a la fila 8...

... i des de la casella c8 amenaça el rei negre, és a dir, fa escac al rei.

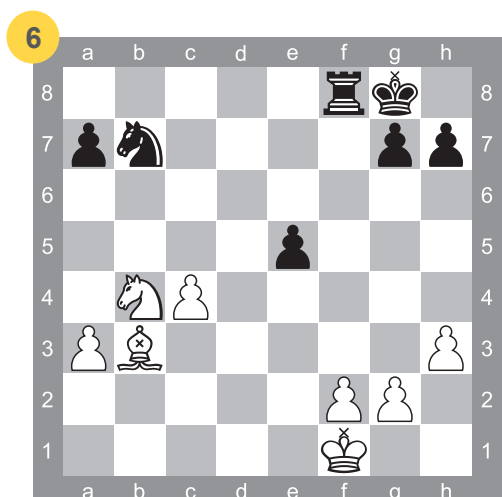
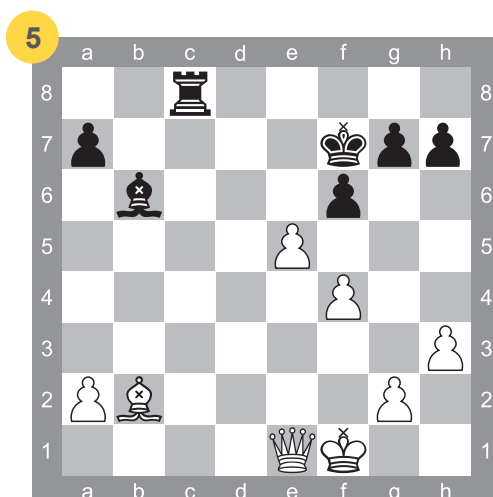
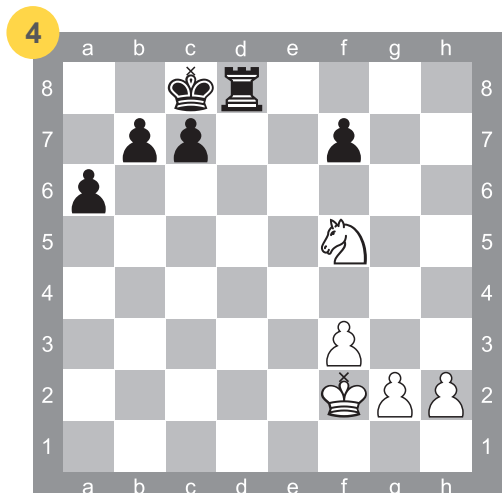
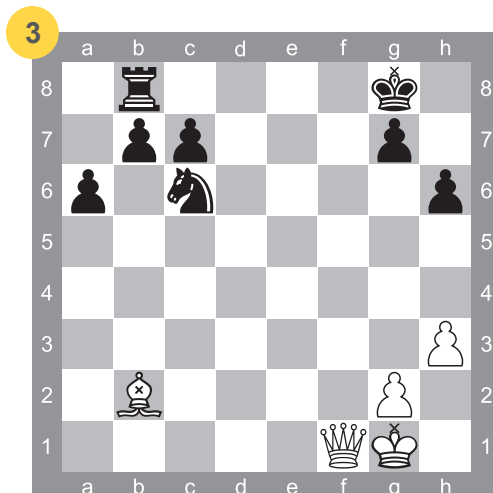
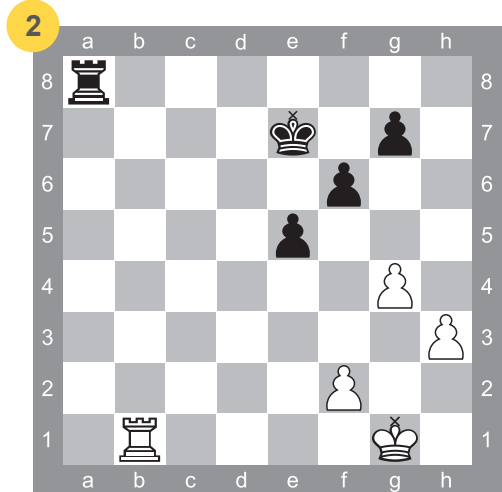
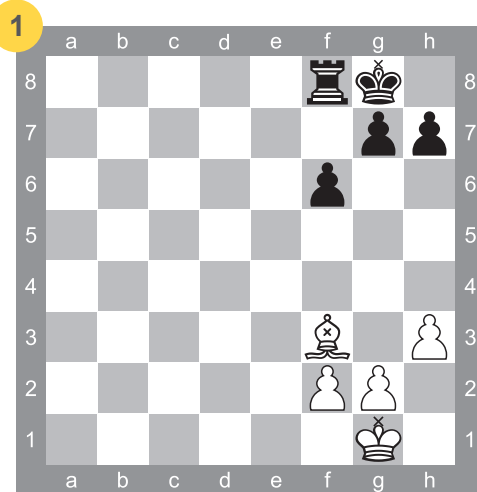
L'alfil negre es mou a la casella d4...

...i des d'aquesta casella fa escac al rei.

1

Indica amb una fletxa la jugada que han de fer les blanques per poder fer escac al rei negre sense perdre material.

Respostes a l'escac al rei

Moure

El rei

Interposar

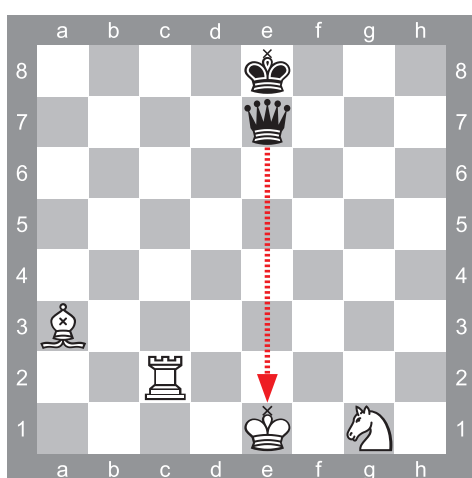
Una altra peça

Capturar

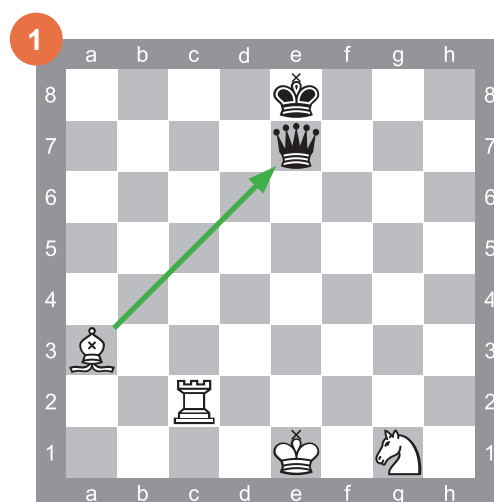
La peça atacant

Es recomana analitzar totes les possibles respostes per triar la millor.

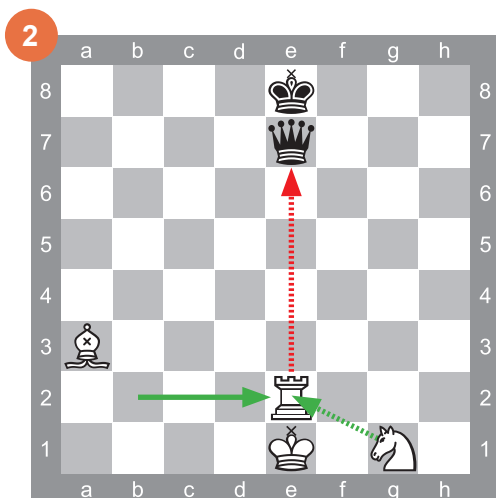
Exemples

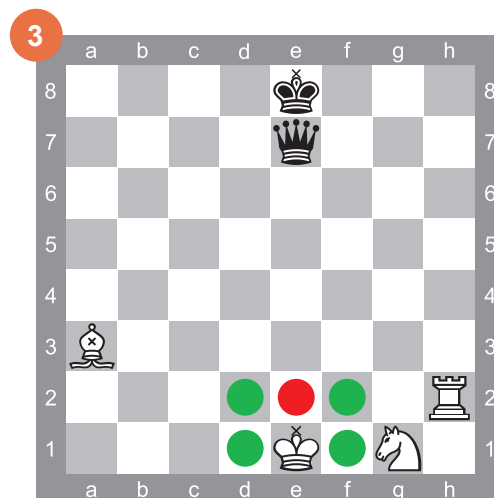
En aquesta posició, les blanques es poden defensar de les tres maneres indicades anteriorment.

La primera possibilitat és comprovar si es pot capturar la peça que fa escac al rei. En aquest cas, l'alfil pot capturar la dama.

També es pot interposar la torre, de manera que ahora contraataca, o bé el cavall, que només serveix per defensar-se.

Normalment, moure el rei a una casella no amenaçada sol ser la jugada més defensiva.

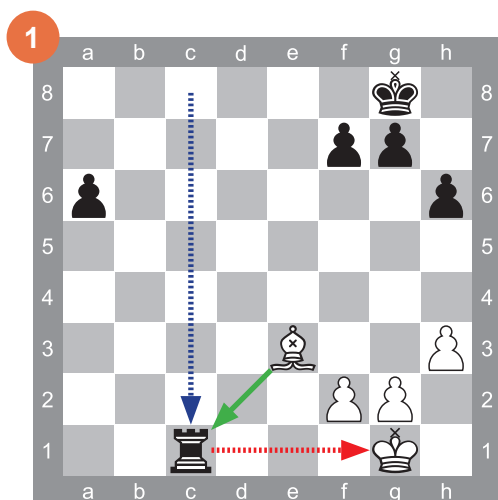

1. Capturar la peça atacant

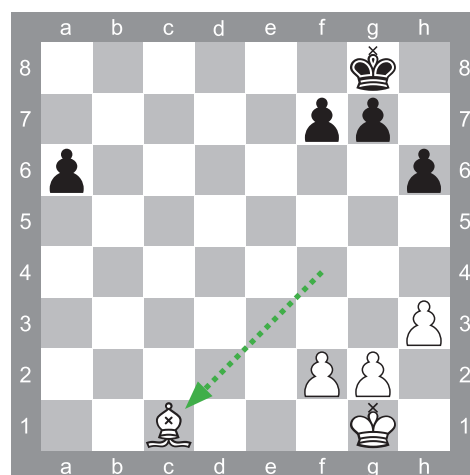
Si la peça atacant està simultàniament amenaçada per una peça nostra, es pot capturar i així evitar l'escac al rei.

En cas que la captura de la peça atacant comporti perdre punts respecte a l'adversari, s'intentarà evitar l'escac movent el rei o interposant una peça.

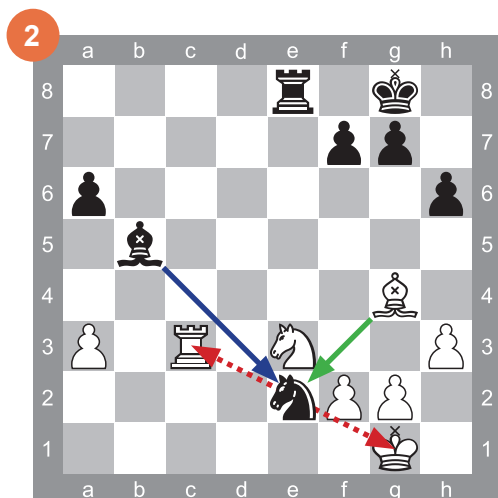
Exemples

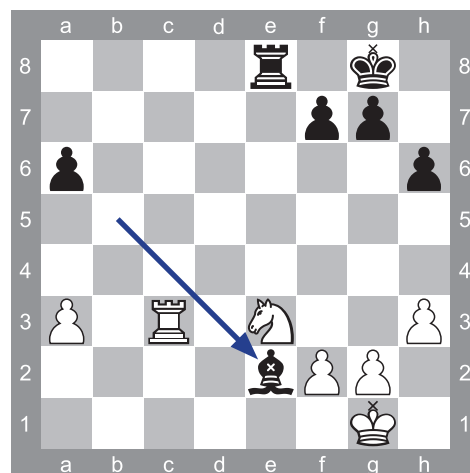
L'alfil captura la torre que fa escac al rei.

A més, la torre no estava defensada.

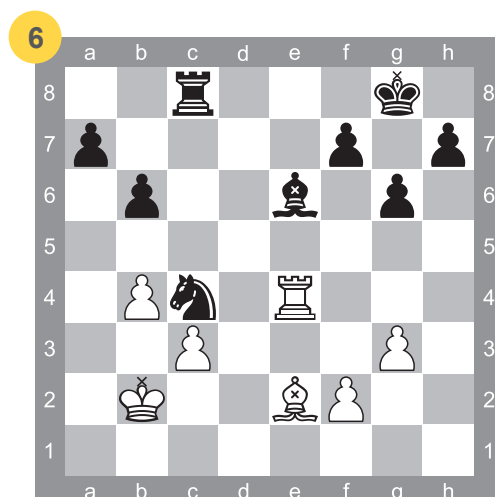
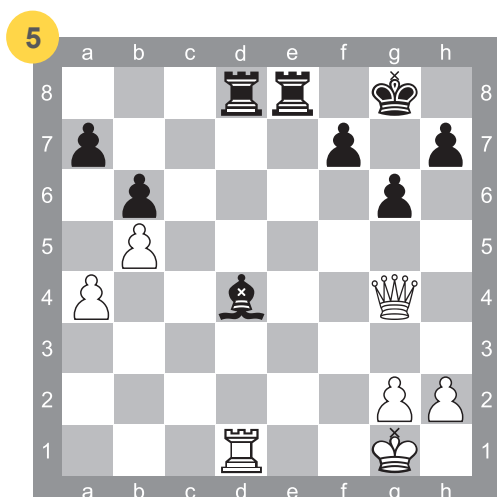
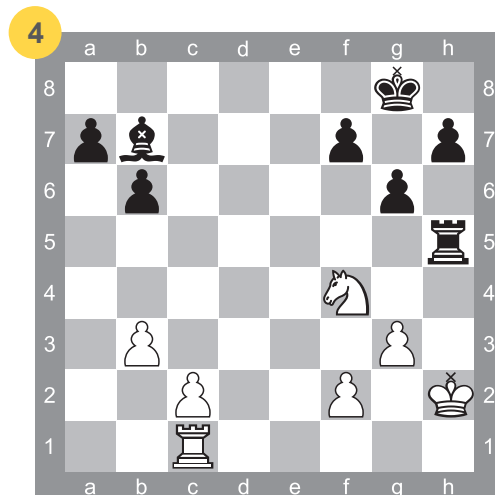
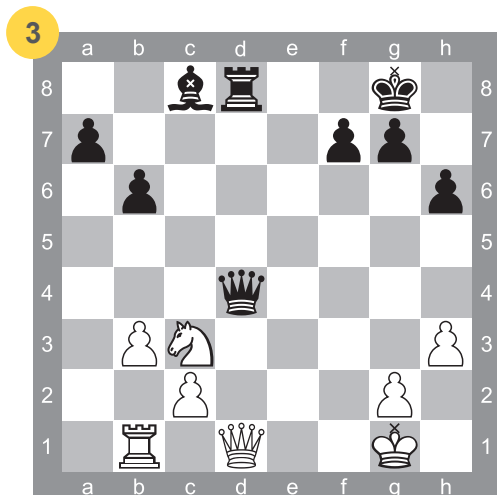
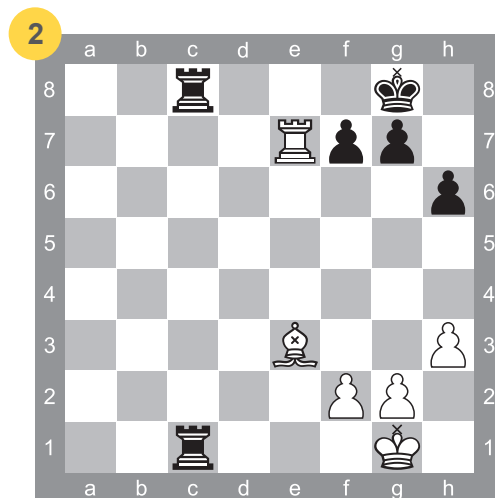
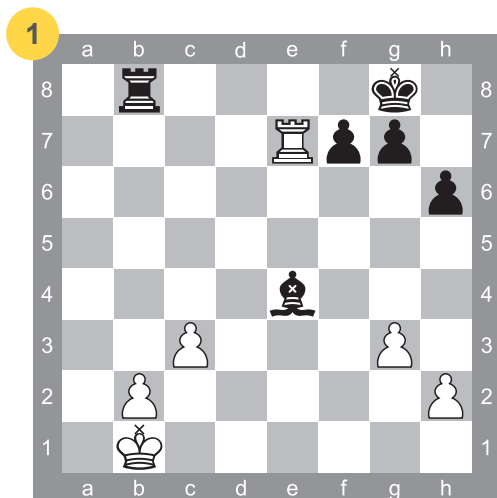
L'alfil blanc captura el cavall per evitar la pèrdua de la torre.

S'ha produït un intercanvi del cavall negre per l'alfil blanc.

2

Encercla les peces negres capturades per tal d'evitar l'escac al rei. Indica amb fletxes els moviments de les captures.

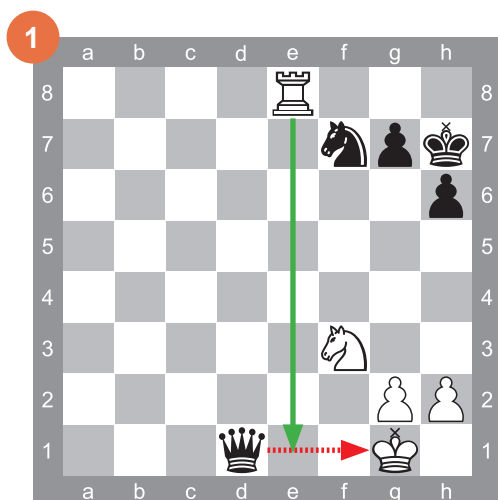
2. Interposar una peça

A vegades es pot col·locar una peça entre el rei i la que fa l'escac, però convé que estigui ben defensada.

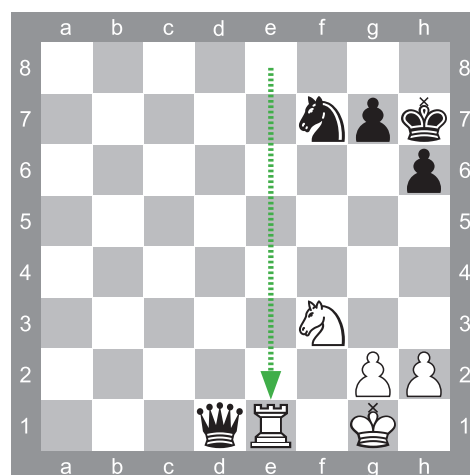
Si la peça que s'interposa té més valor que la que amenaça, aleshores podria ser capturada.

Quan el cavall fa l'escac al rei no es pot interposar cap peça perquè el cavall salta per damunt de totes les peces.

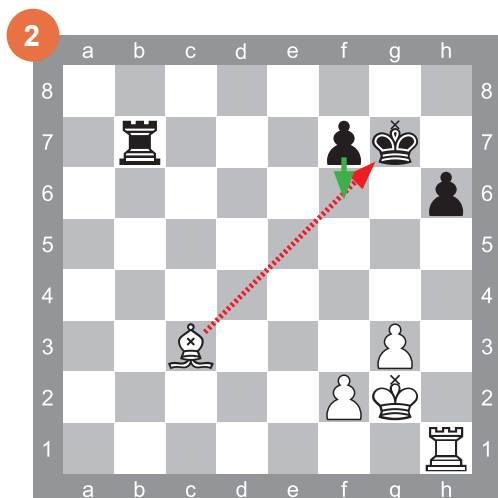
Exemples

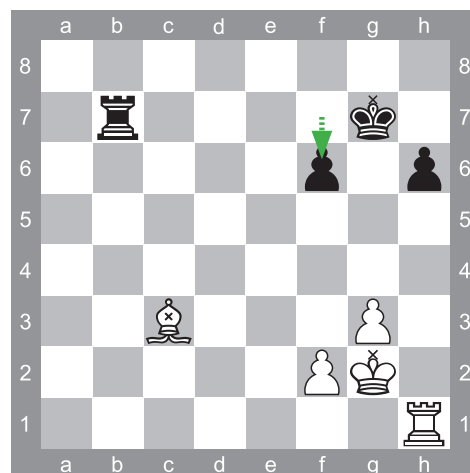
La torre s'interposa entre la dama i el rei i evita l'escac.

La torre queda defensada pel cavall i, ahora, amenaça la dama

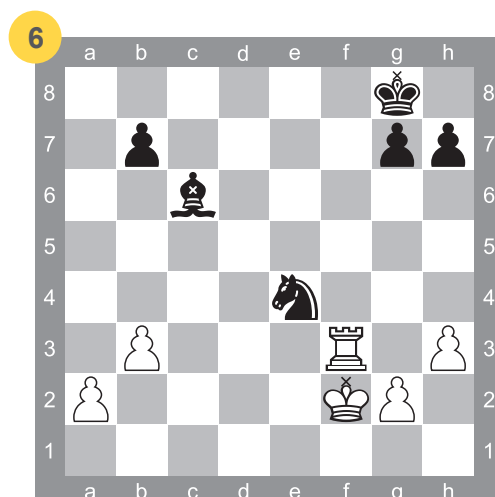
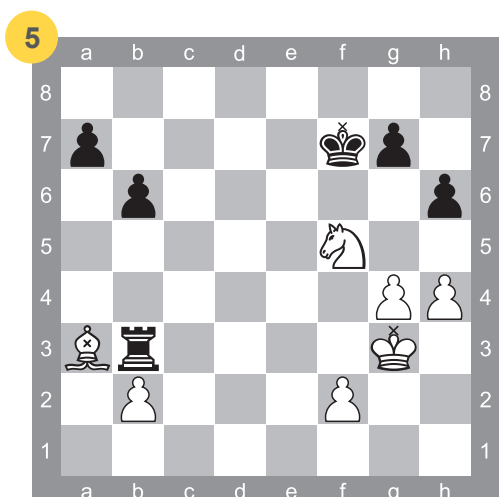
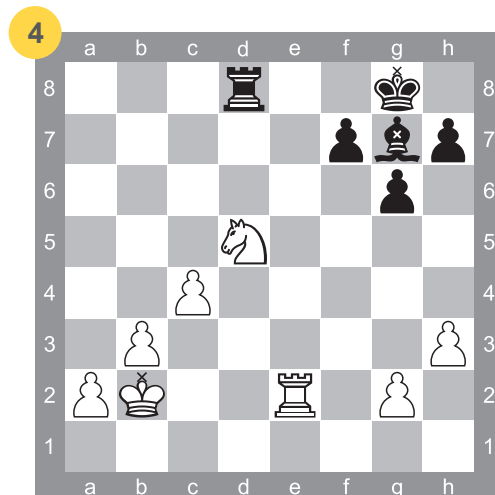
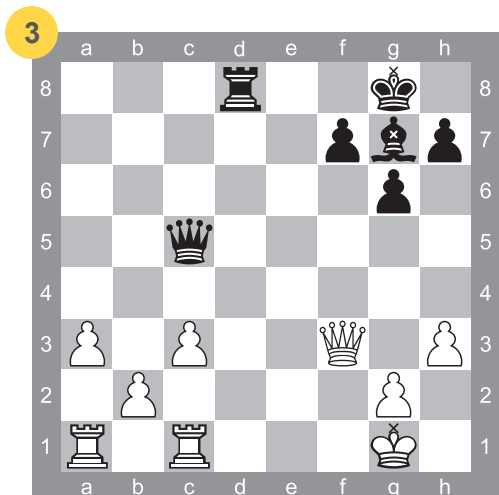
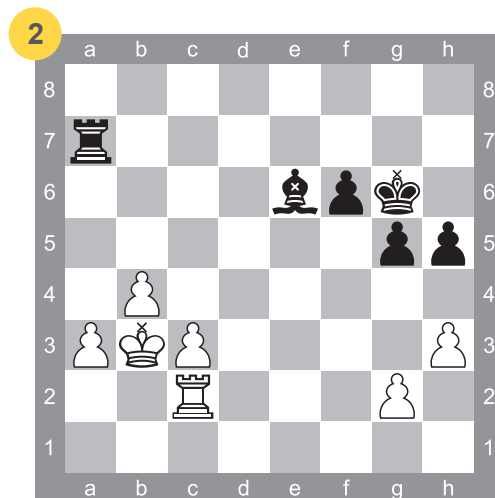
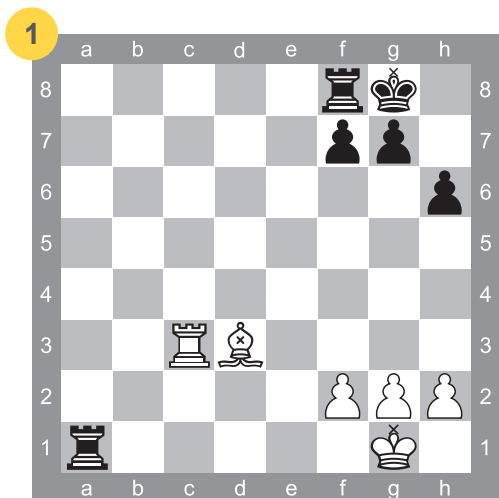
Es pot moure el rei a una casella no amenaçada o avançar el peó.

El peó s'ha interposat entre l'alfil i el rei a la diagonal de l'amenaça.

3

Indica amb fletxes quines peces poden interposar les blanques, sense perdre material, per evitar l'escac al seu rei.
Si no és possible interposar cap peça, encercla el rei blanc.

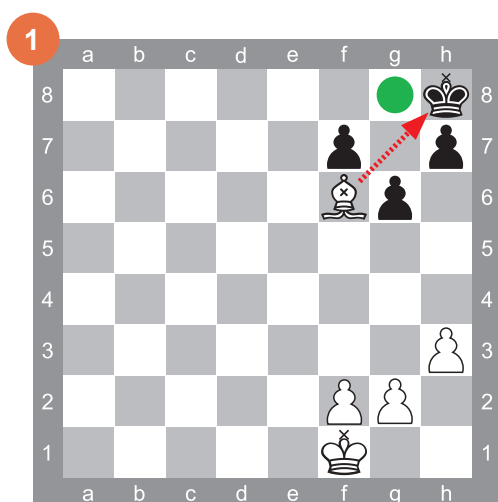

3. Moure el rei

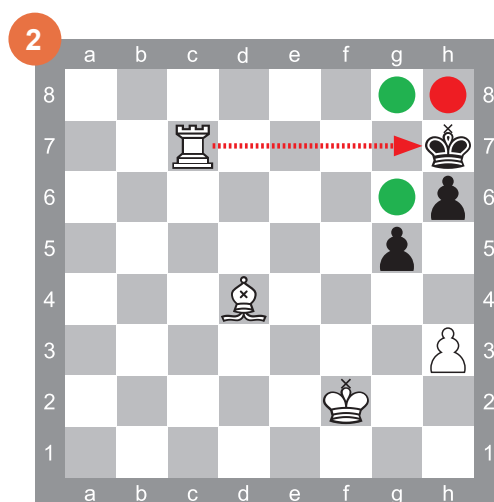
El rei anirà a una casella que no estigui amenaçada per una altra peça adversària.

Si es col·loca el rei en una casella amenaçada per l'adversari, la jugada serà il·legal i s'haurà de repetir.

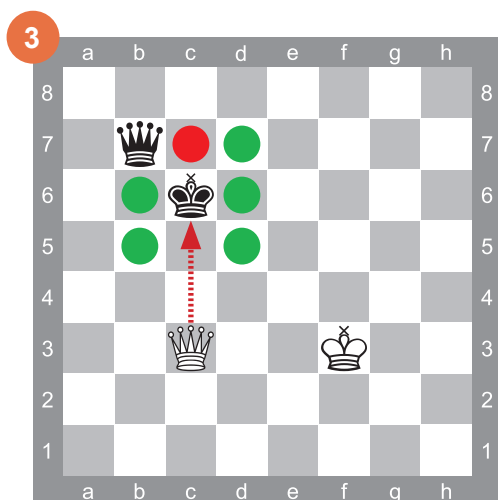
Exemples

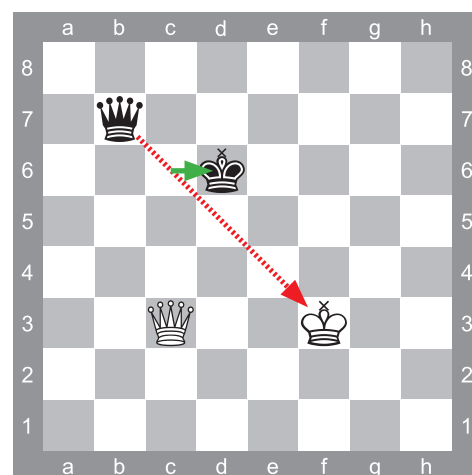
Per evitar l'escac de l'alfil, el rei es mou a la casella g8.

El rei no pot anar a la casella h8 perquè està amenaçada per l'alfil.

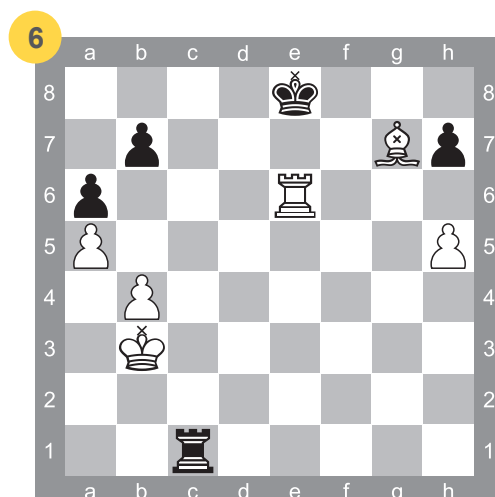
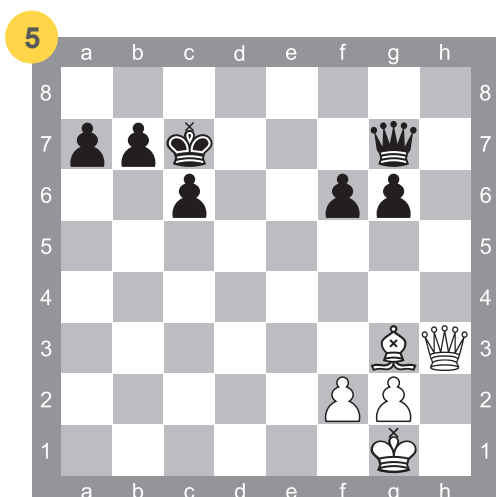
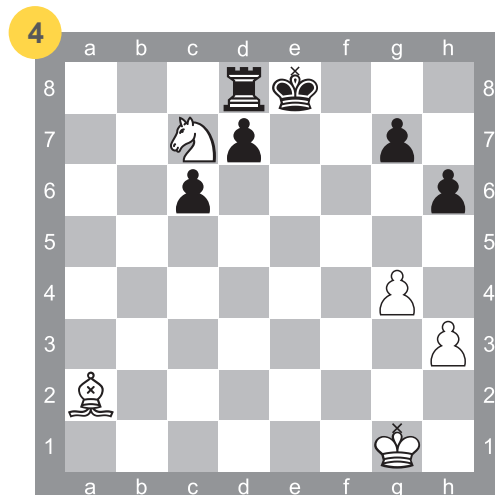
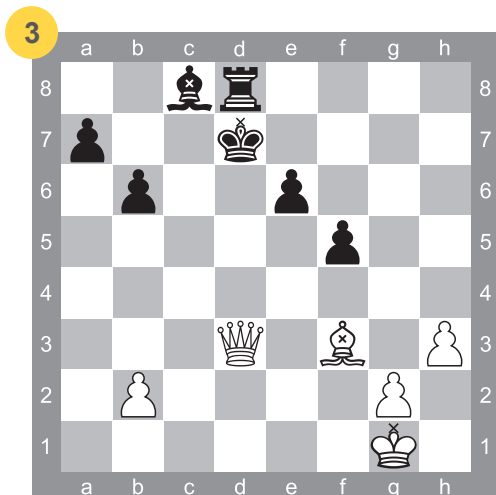
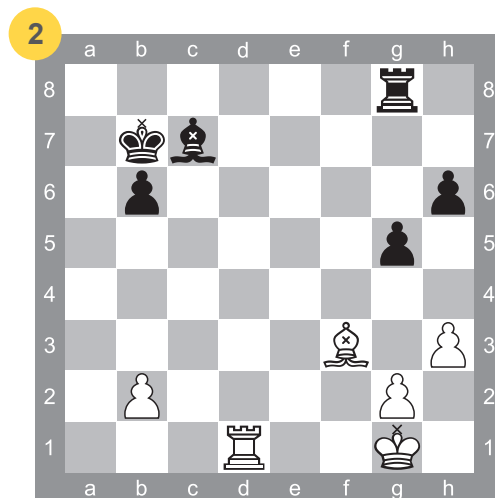
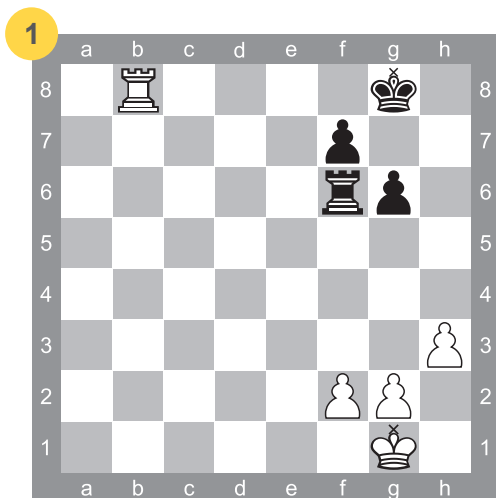
Entre totes les caselles on pot anar el rei amenaçat, tria'n una que permeti fer un contraescac amb la seva dama negra.

Així, passa de defensar-se a atacar el rei adversari.

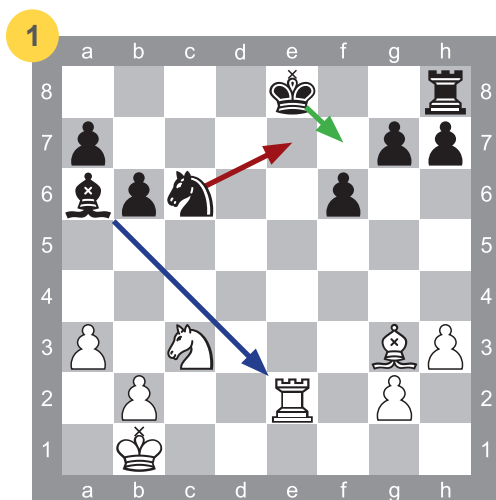
4

Encercla totes les caselles on pot anar el rei que es troba en escac.

5

Relaciona les jugades indicades amb fletxes amb el tipus de resposta a l'escac al rei. Encercla amb una rodona la fletxa de la millor jugada.

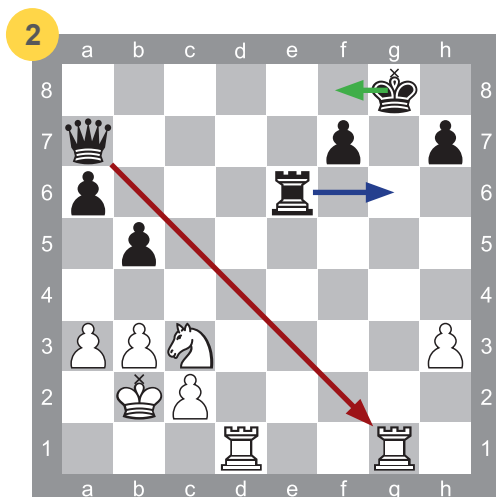
Capturar
la peça atacant

Interposar una peça

Moure el rei

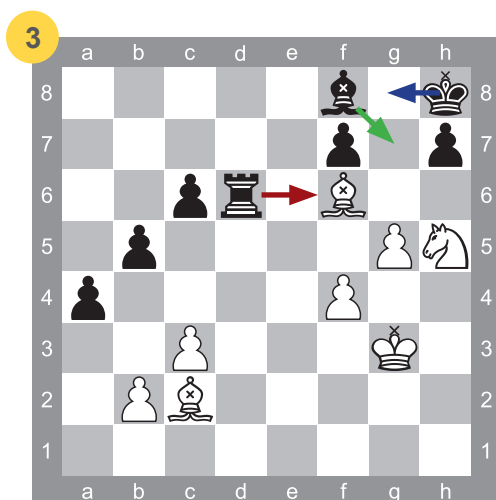
Capturar
la peça atacant

Interposar una peça

Moure el rei

Capturar
la peça atacant

Interposar una peça

Moure el rei

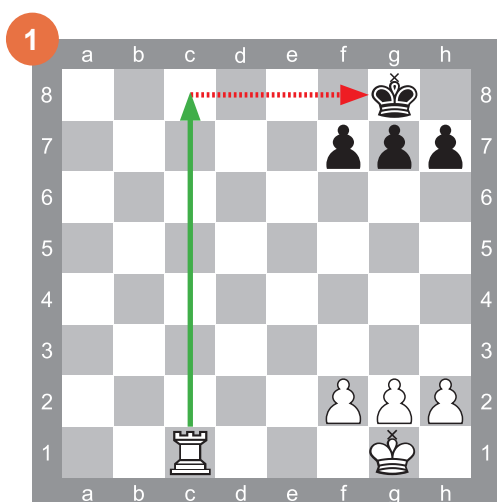

Escac i mat

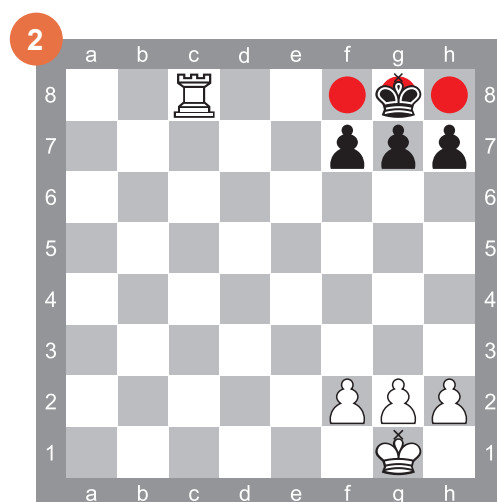
L'escac i mat es produeix quan s'amenaça el rei (escac) i aquest no pot anar a cap casella no amenaçada, ni es pot capturar la peça que fa escac al rei, ni tampoc es pot interposar cap peça de les seves per evitar l'escac al rei.

Guanya la partida el jugador que fa escac i mat.

Exemples

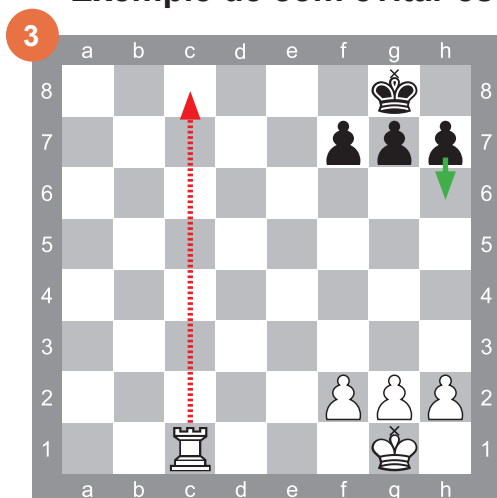

La torre avança fins a la fila 8 i fa escac i mat al rei.

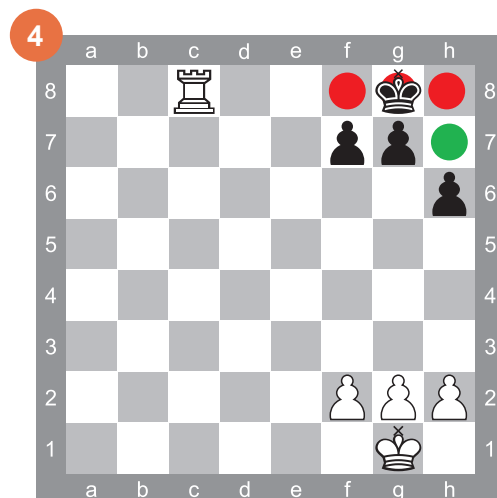

El rei no pot fer cap jugada per evitar estar en escac.

Exemple de com evitar escac i mat

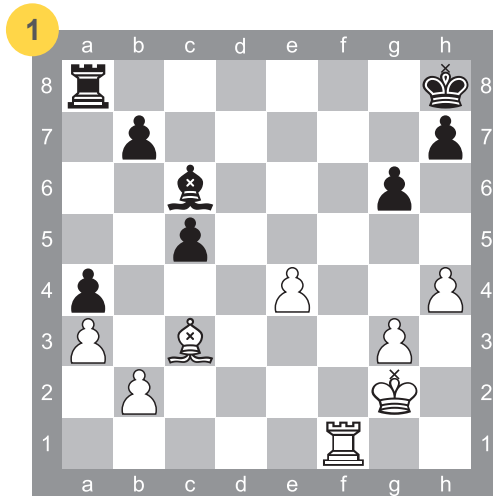
Les negres avancen el peó per evitar l'escac i mat.

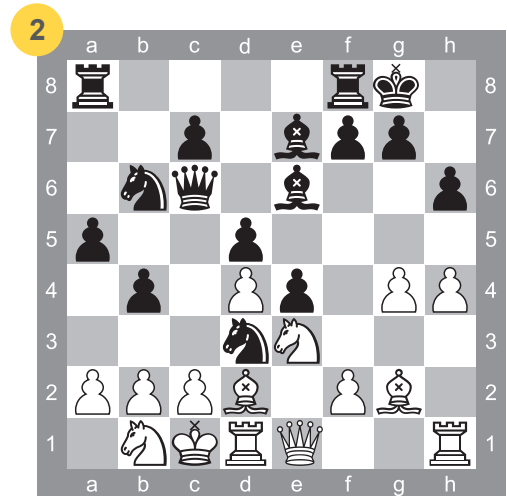
La torre fa escac però el rei pot anar a la casella h7.

6

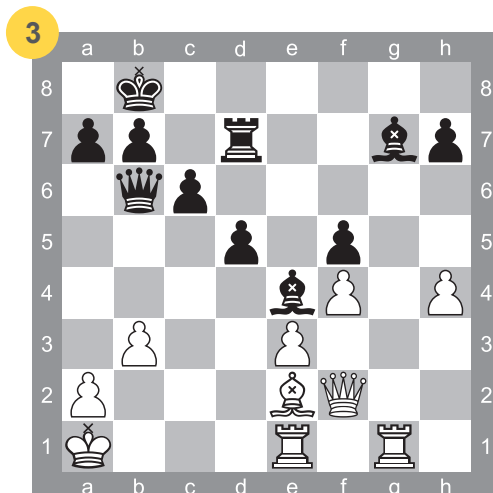
Indica si en les posicions següents hi ha escac i mat.

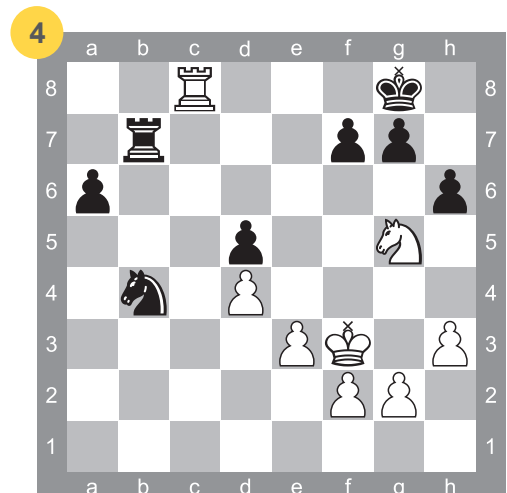
Sí No

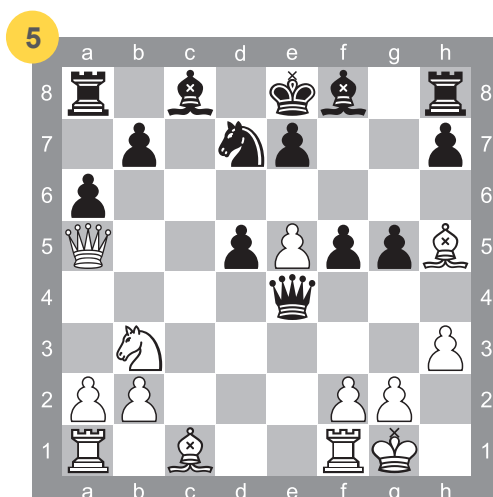
Sí No

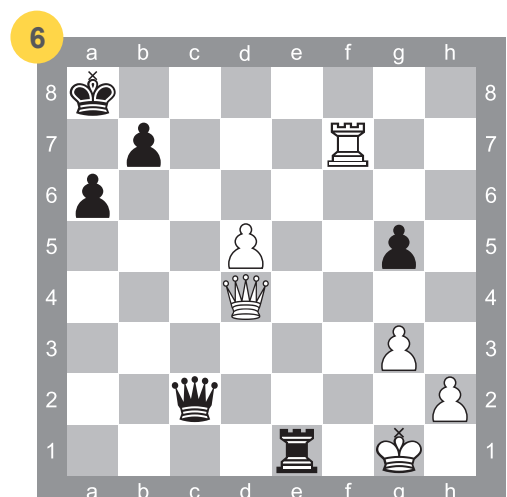
Sí No

Sí No

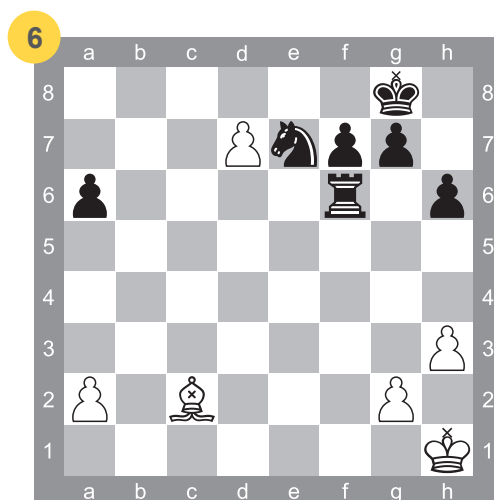
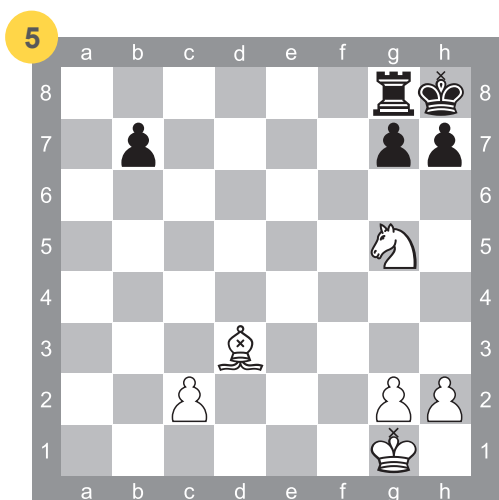
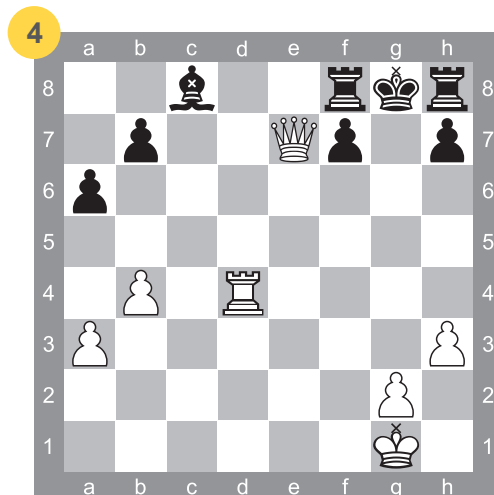
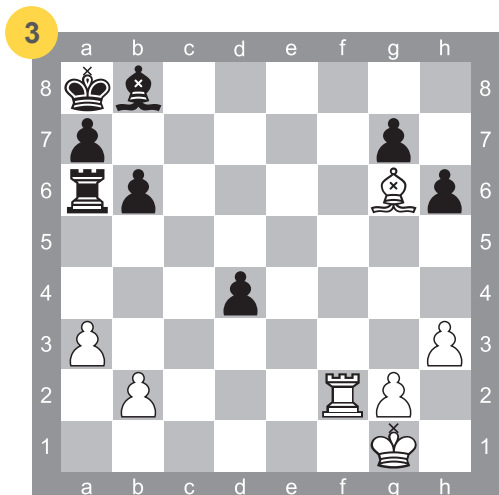
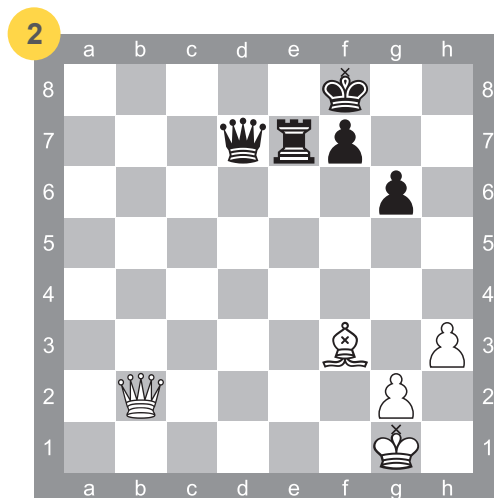
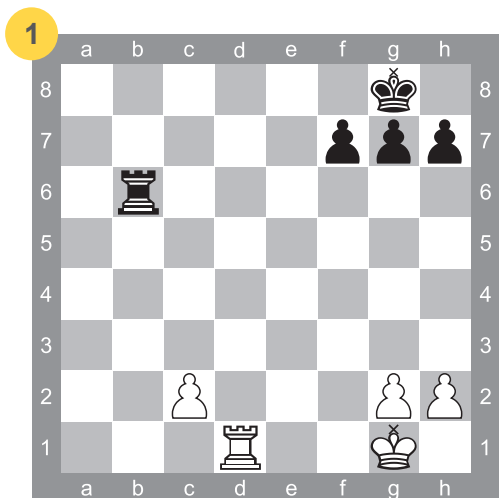
Sí No

Sí No

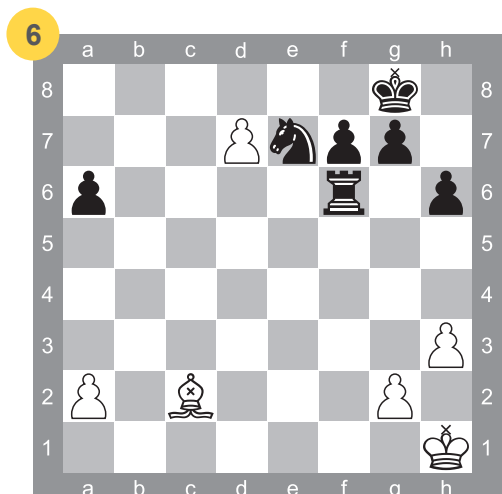
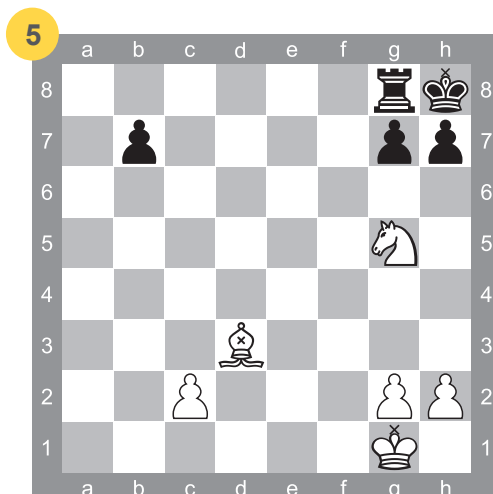
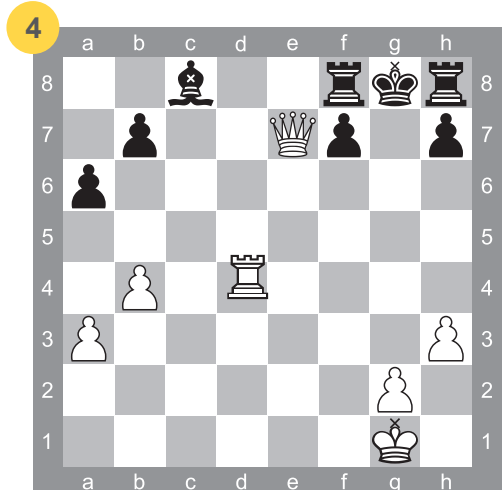
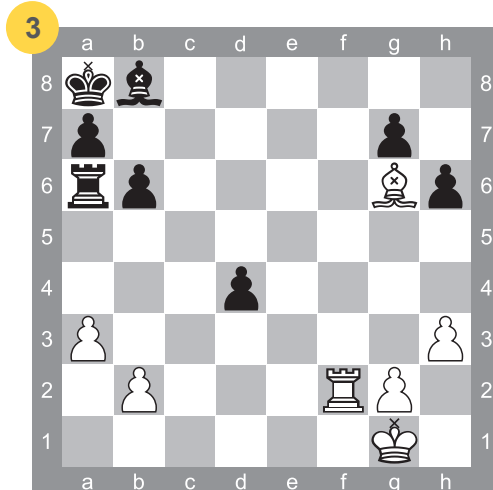
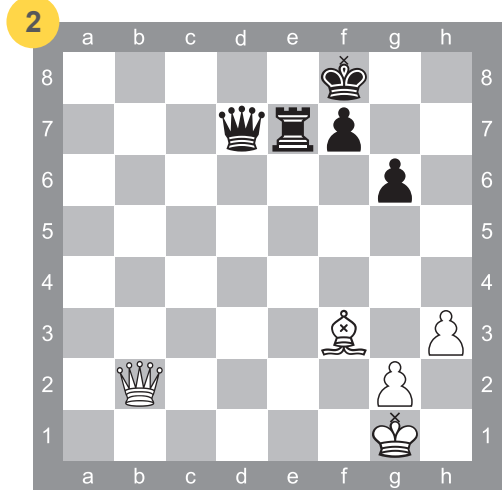
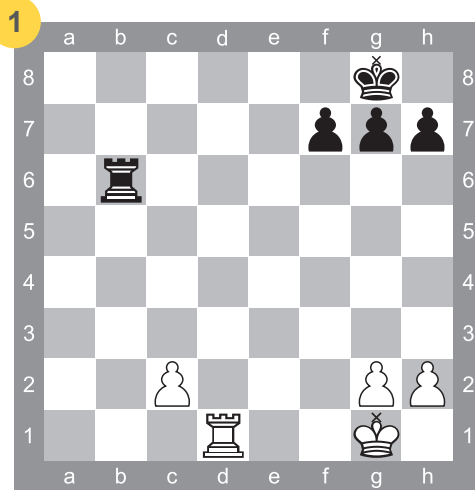
7

Indica amb una fletxa la jugada que han de fer les blanques per aconseguir escac i mat.

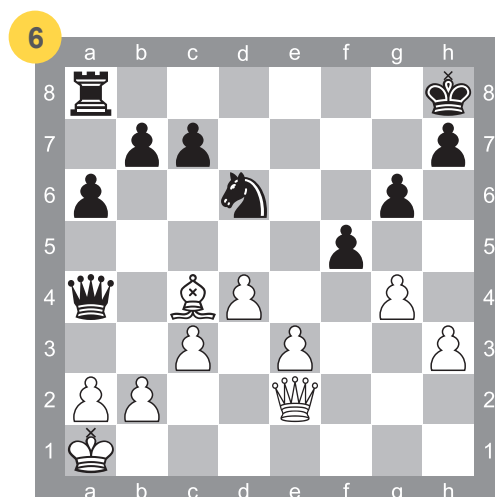
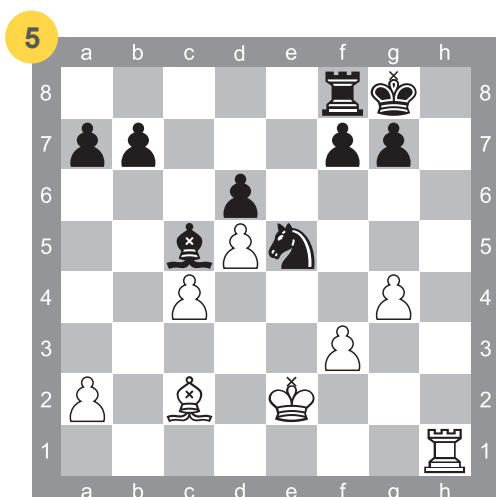
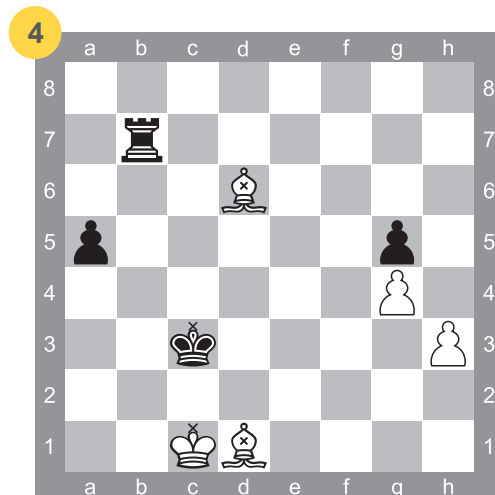
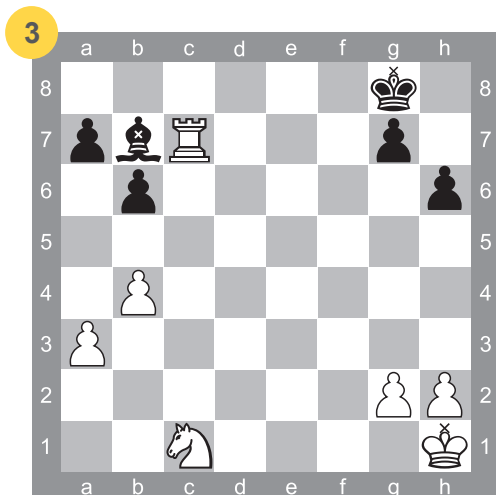
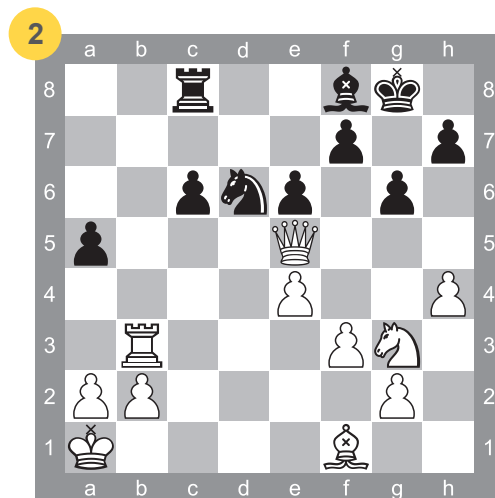
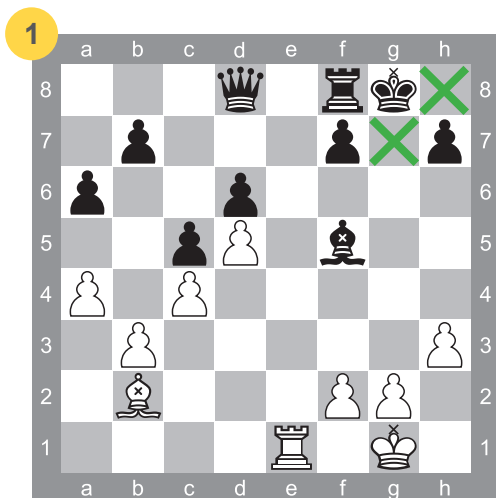
8

Indica amb una fletxa la jugada que han de fer les negres per tal d'evitar escac i mat.

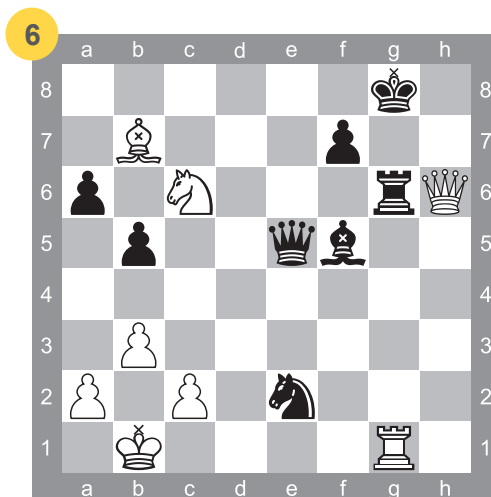
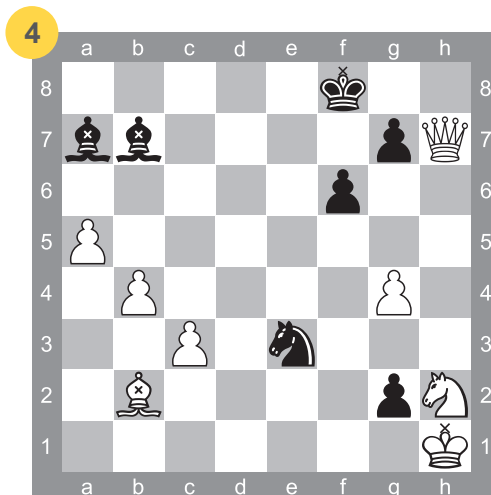
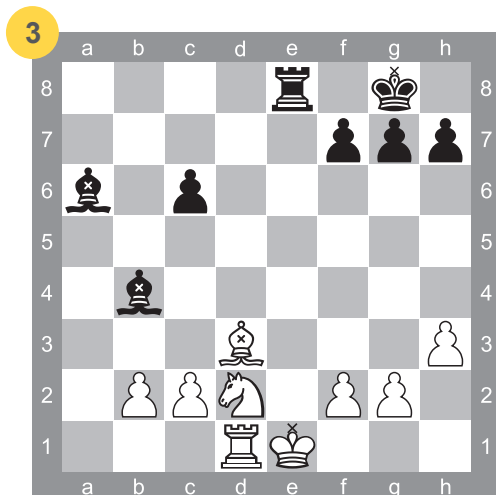
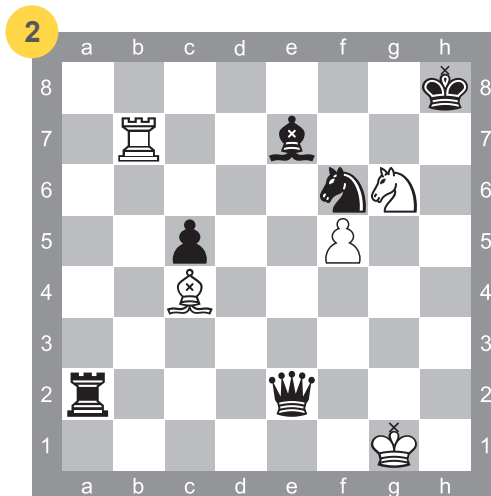
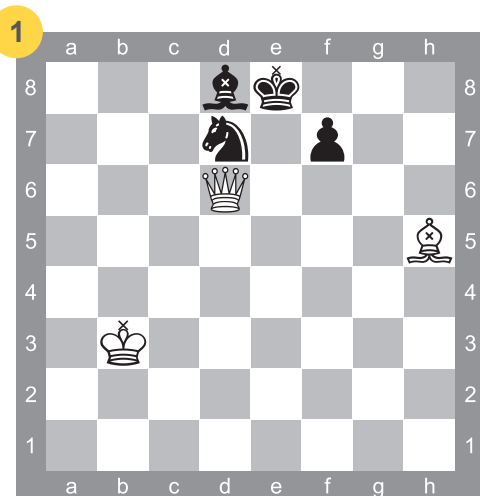
9

Marca les caselles on col·locaries la peça indicada al peu del tauler per aconseguir una posició d'escac i mat.

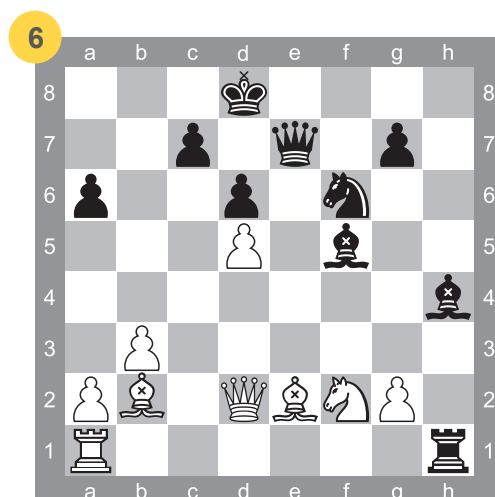
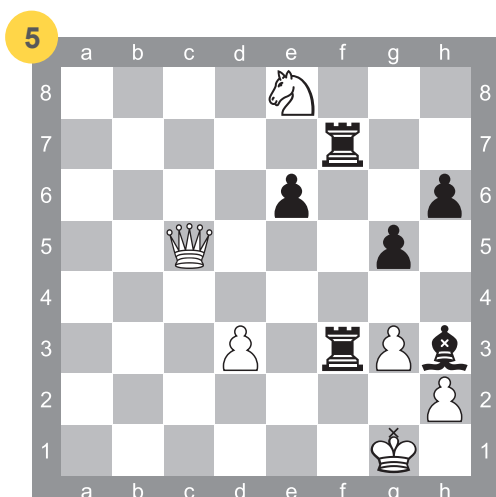
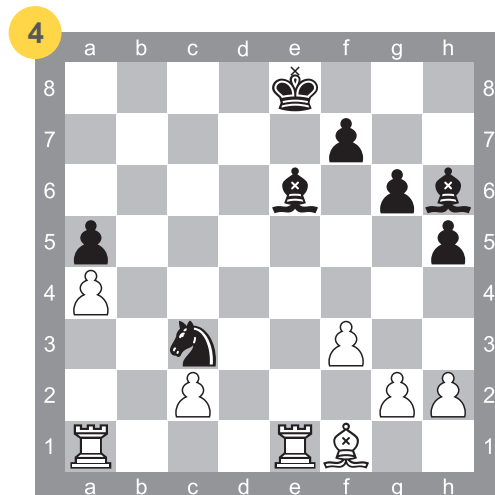
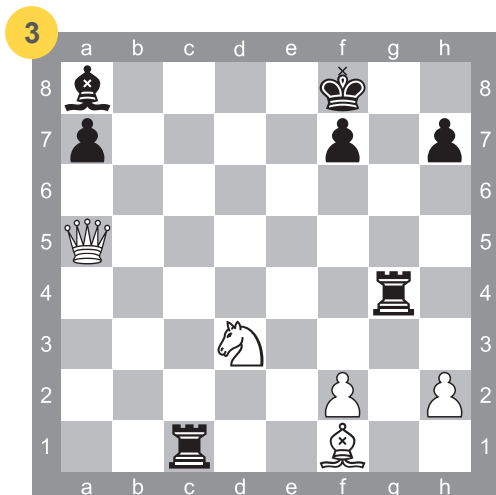
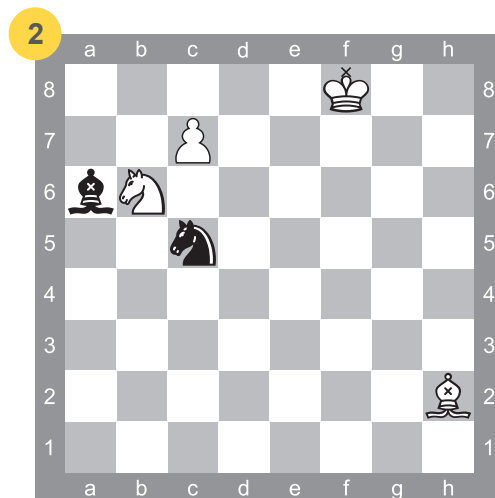
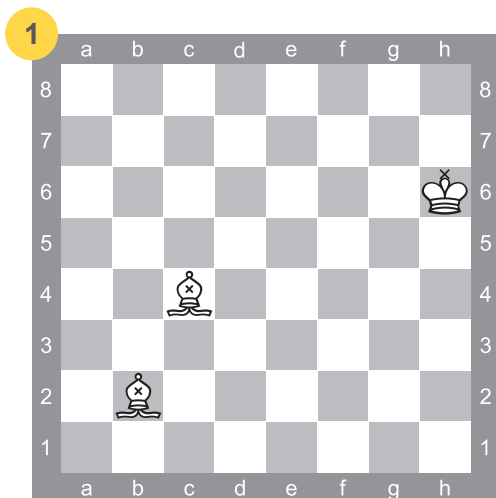
10

Encercla la peça sense la qual quedaria una posició d'escac i mat.

11

Marca les caselles on col·locaries el rei que falta perquè hi hagi una posició d'escac i mat.

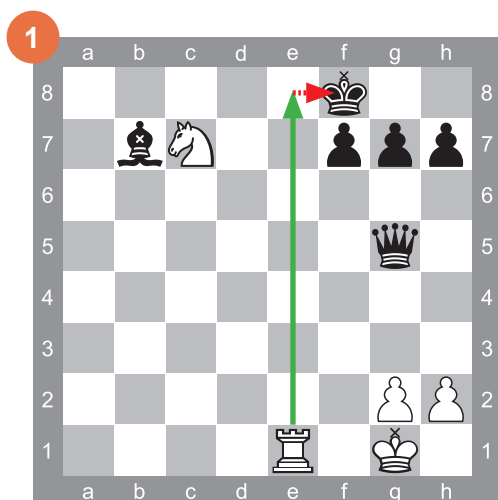

Combinacions de mat

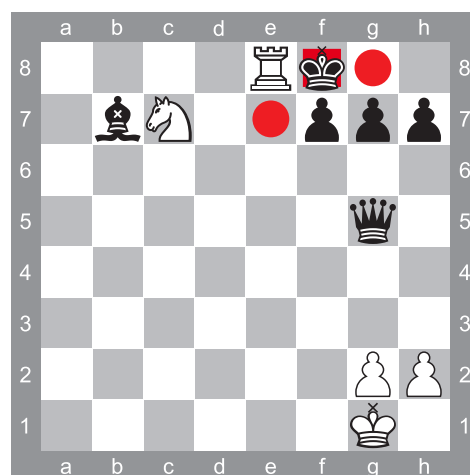
El conjunt de jugades necessàries per tal d'aconseguir l'escac i mat s'anomena combinacions de mat.

Moltes vegades ha d'intervenir més d'una peça en la combinació de mat.

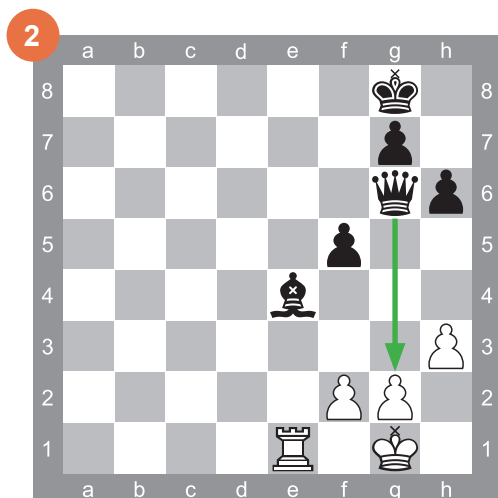
Exemples

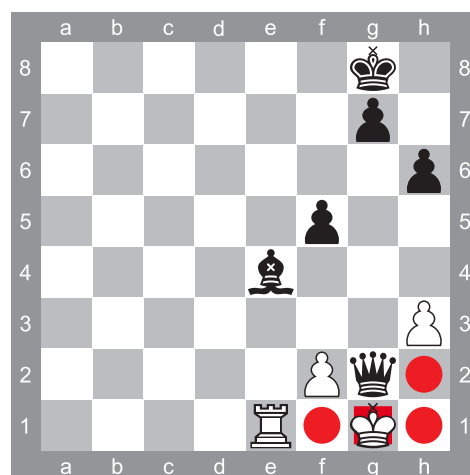
La torre defensada pel seu cavall fa escac i mat.

El rei negre no té cap casella on anar ni pot capturar la torre que està defensada.

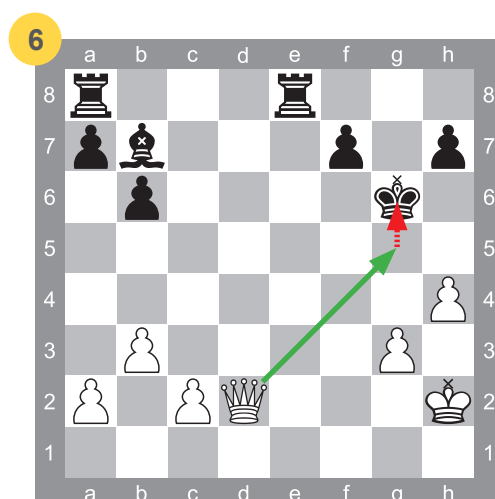
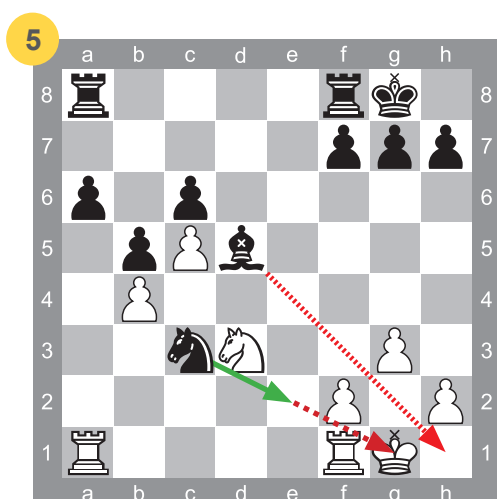
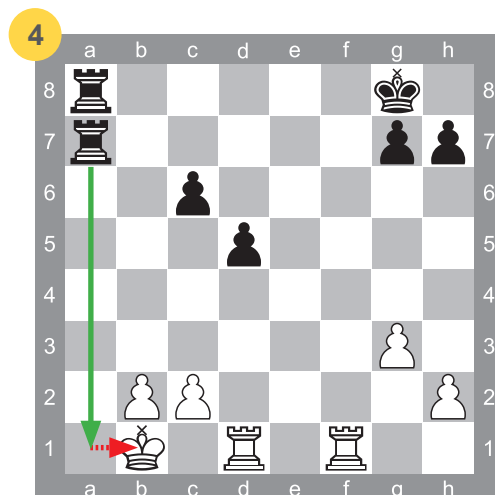
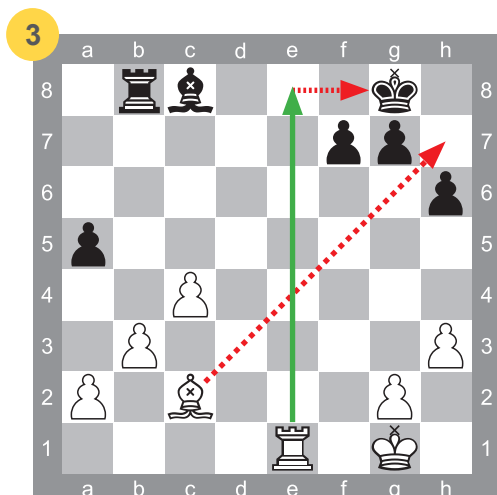
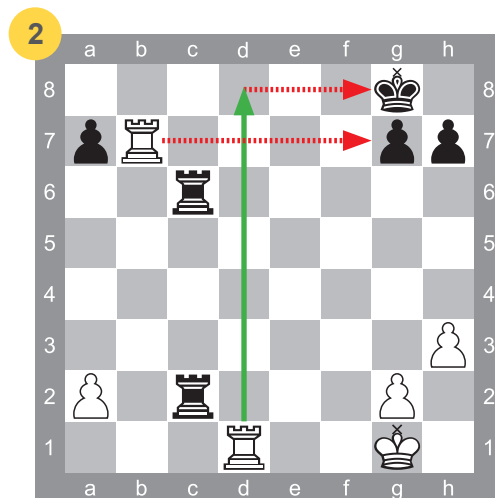
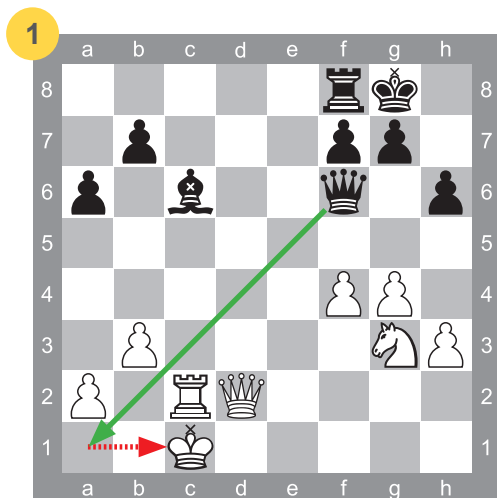

La dama captura el peó i fa escac i mat.

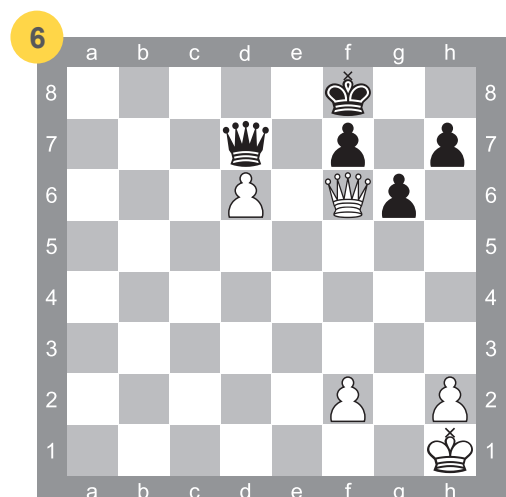
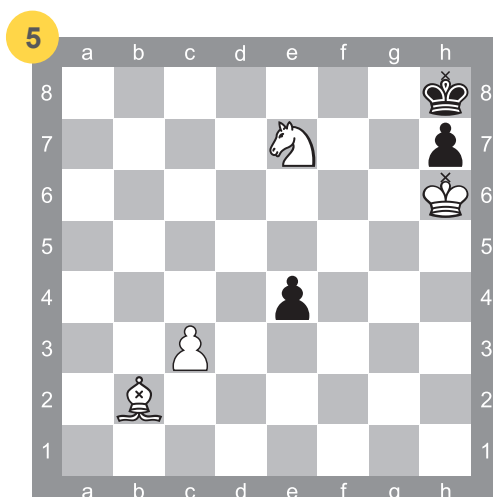
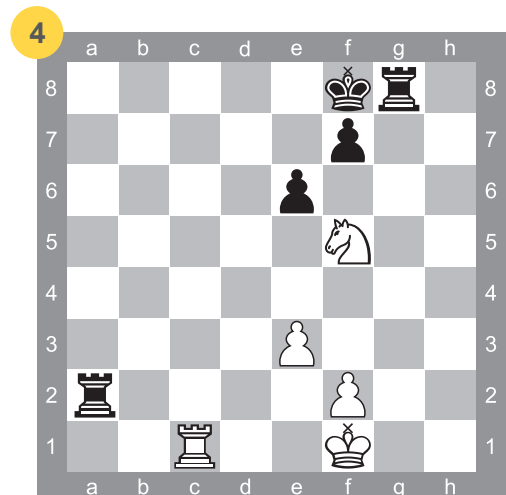
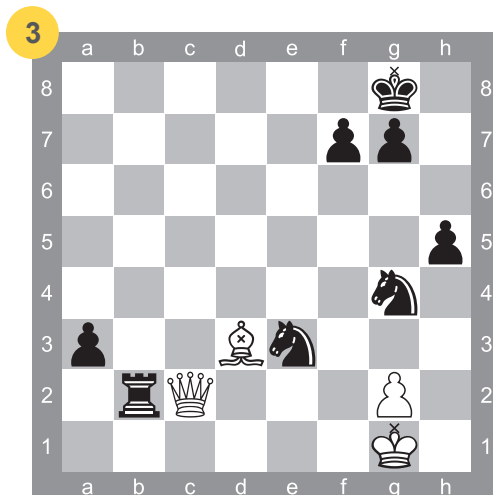
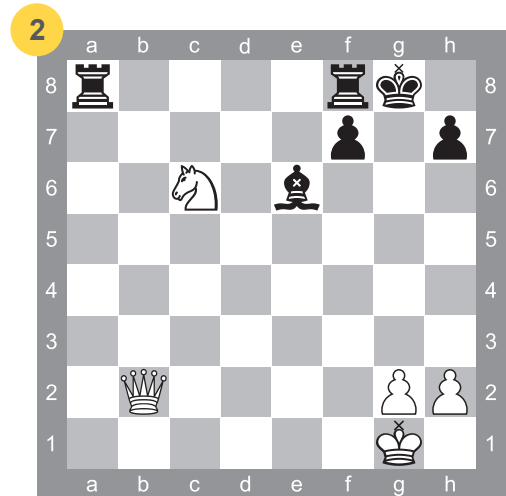
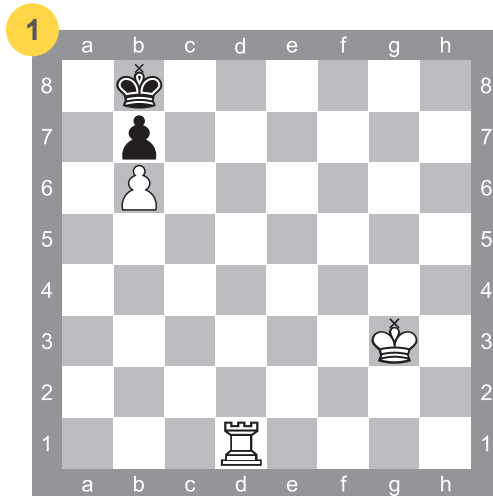
El rei no pot capturar la dama perquè està defensada per l'alfil.

Exemples de mat en una jugada

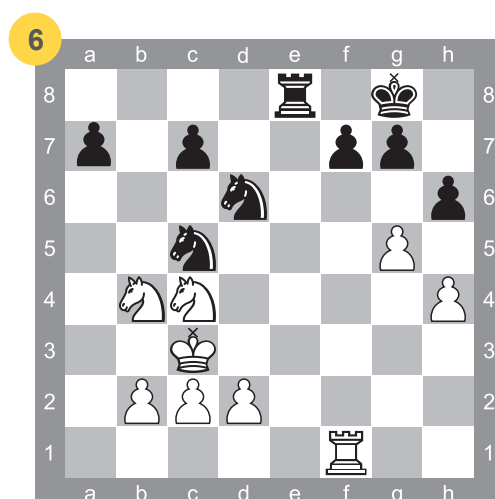
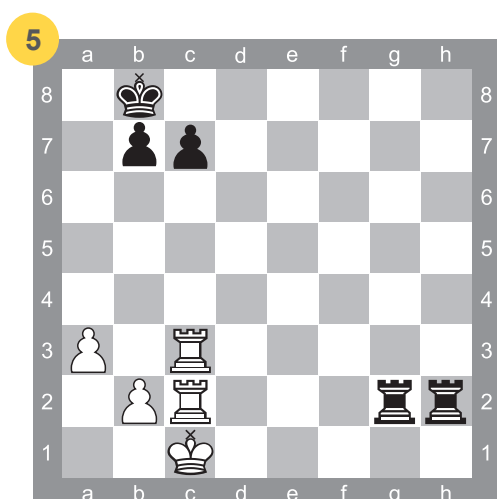
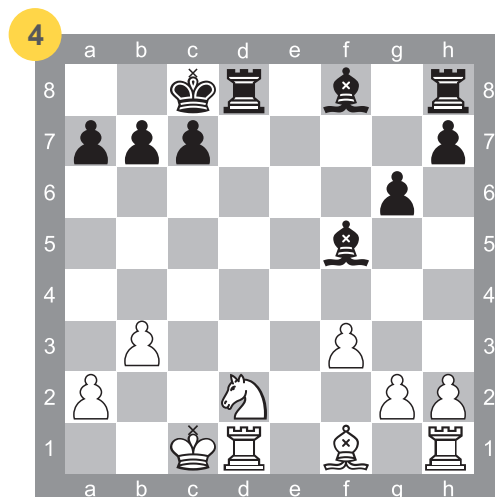
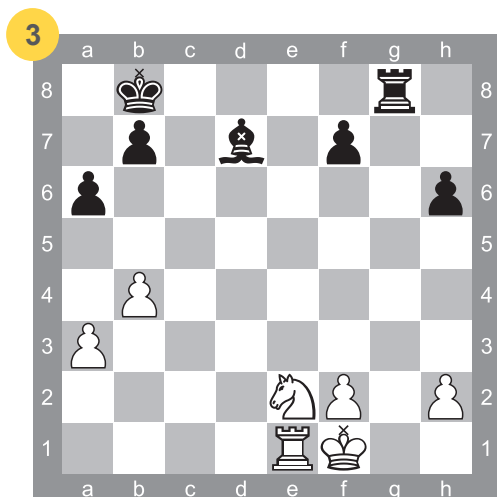
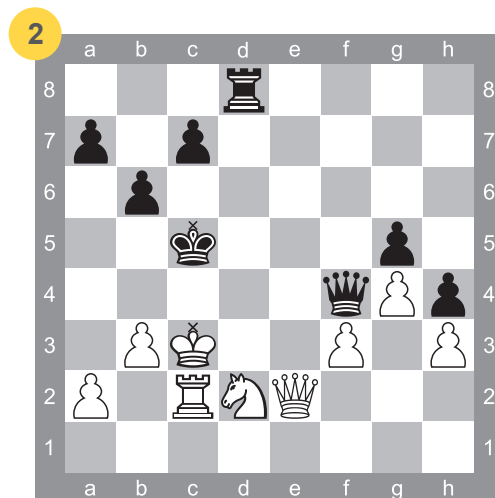
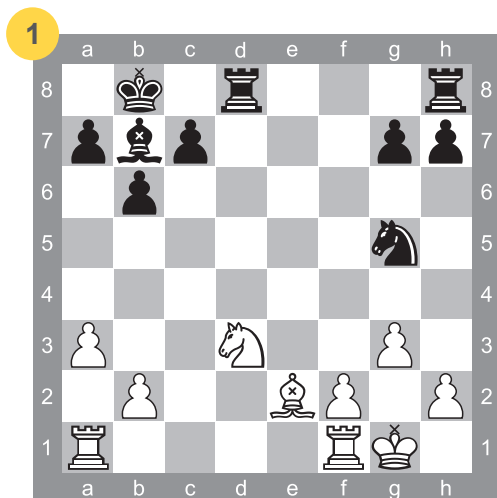
12

Indica amb una fletxa la jugada que han de fer les blanques per aconseguir escac i mat.

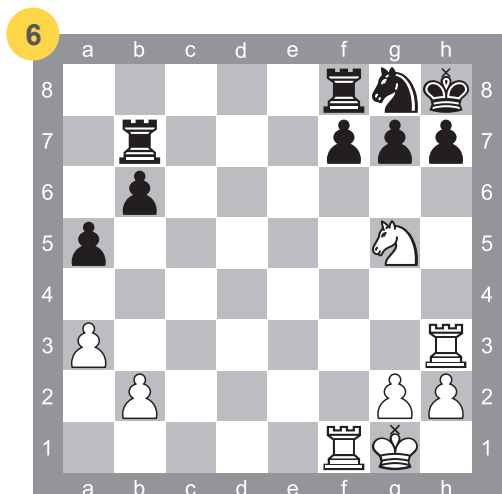
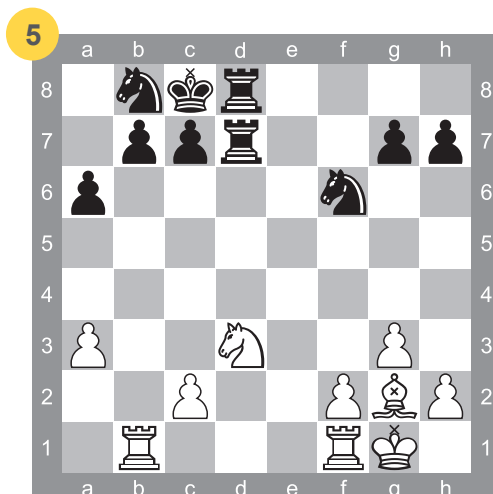
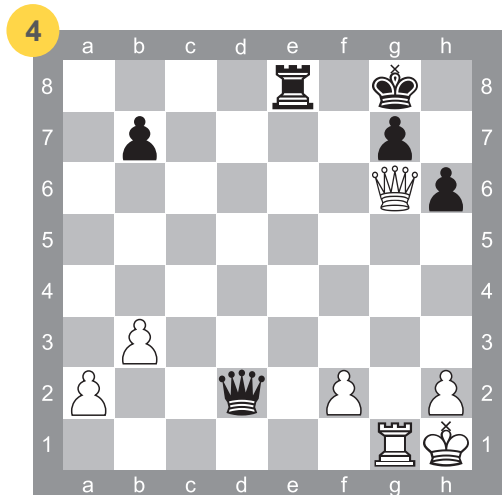
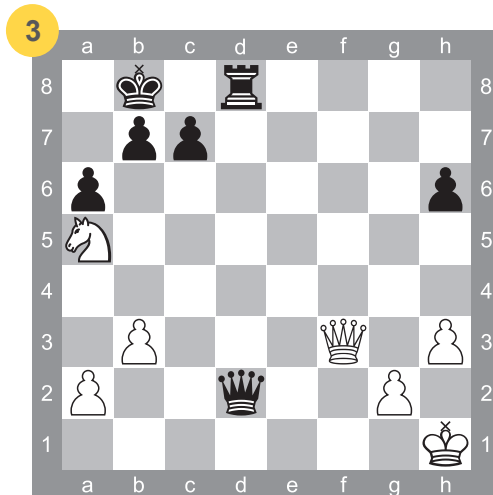
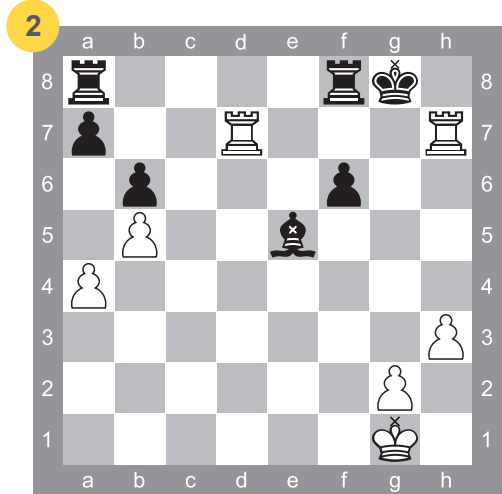
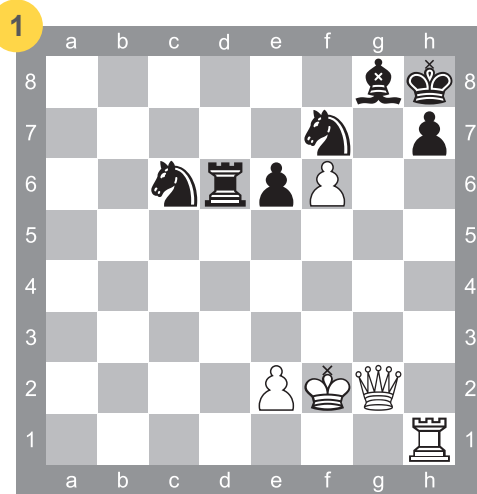
13

Indica amb una fletxa la jugada que han de fer les negres per aconseguir escac i mat.

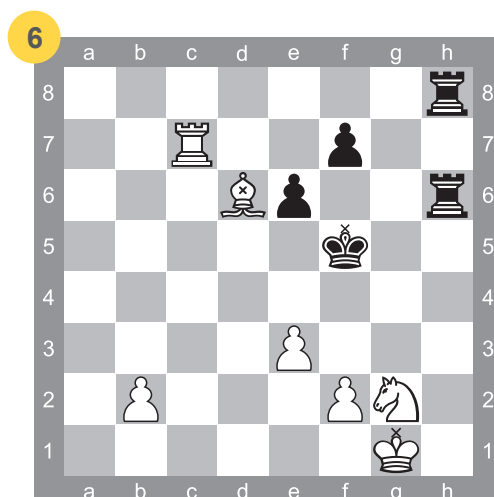
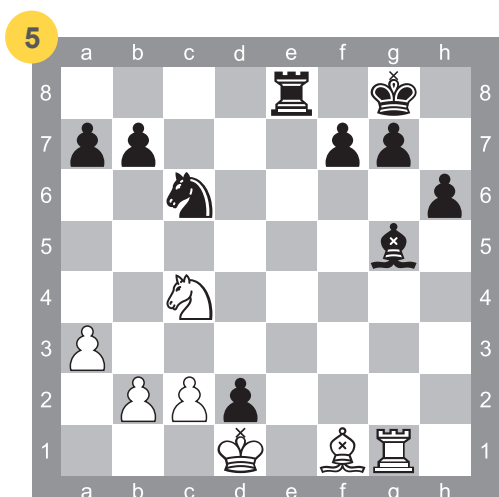
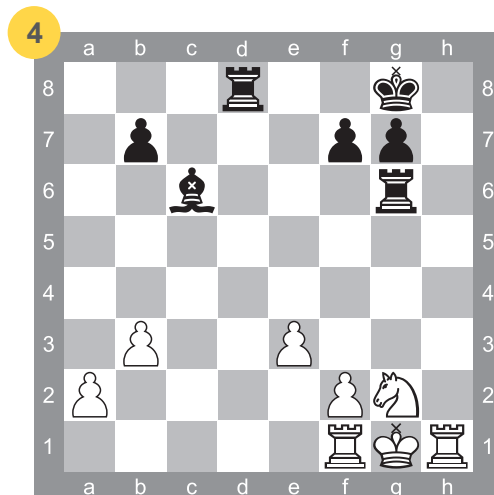
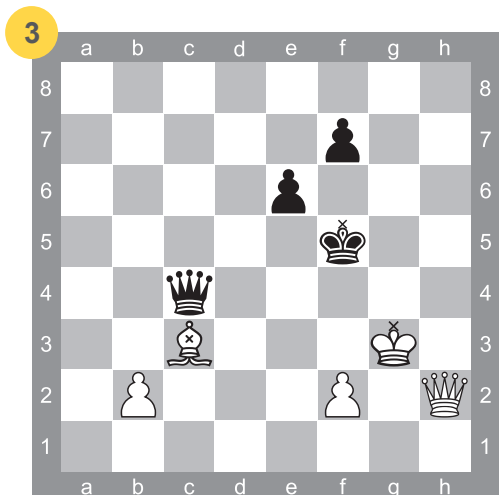
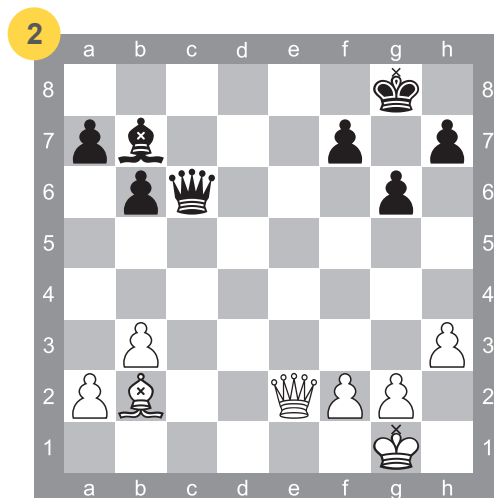
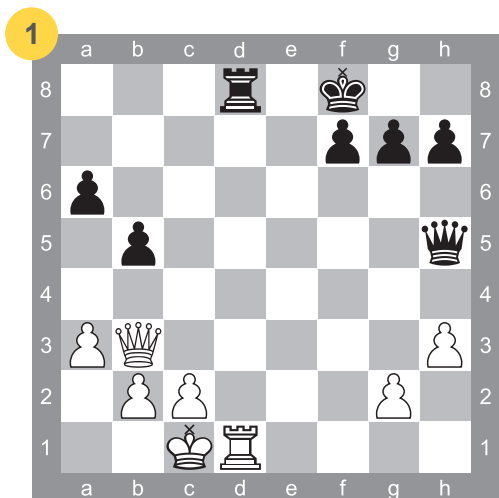
14

Indica amb una fletxa la jugada que han de fer les blanques per aconseguir escac i mat.

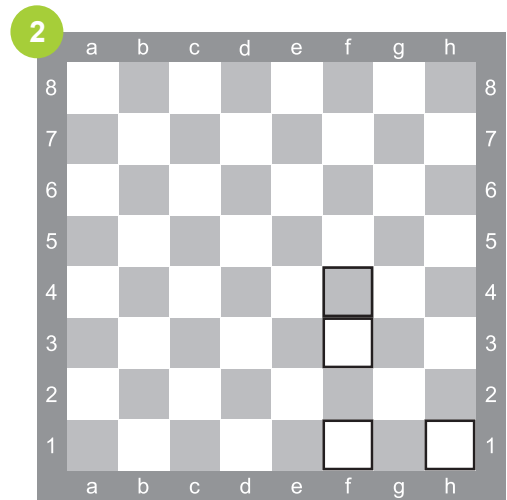
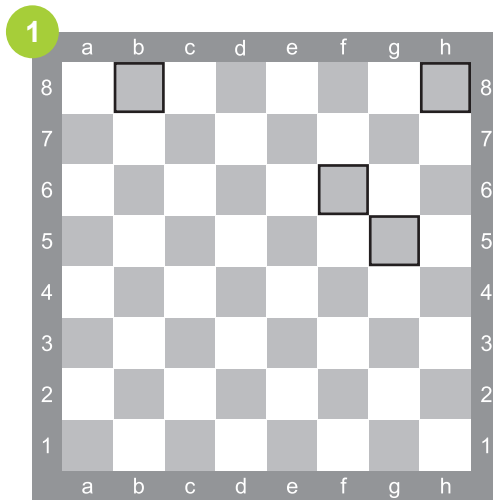
15

Indica amb una fletxa la jugada que han de fer les negres per aconseguir escac i mat.

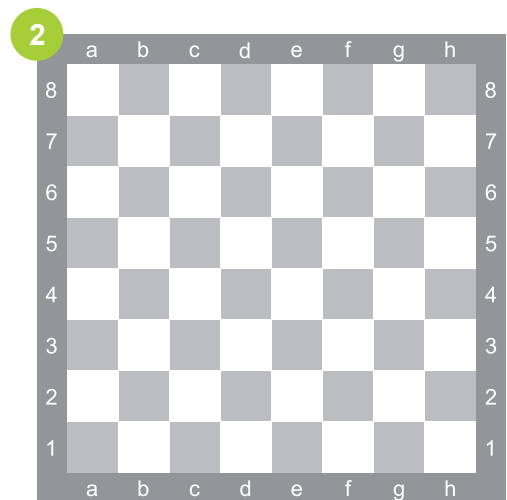
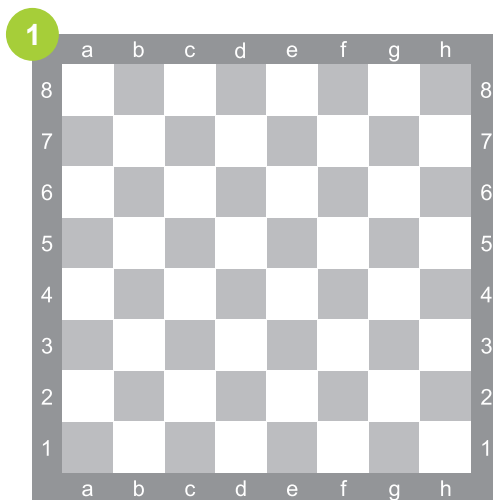
A

Col·loca les peces indicades al peu del tauler a les caselles marcades perquè quedi una posició d'escac i mat.

B

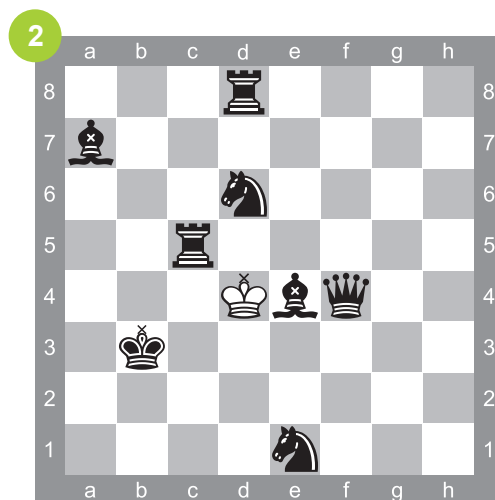
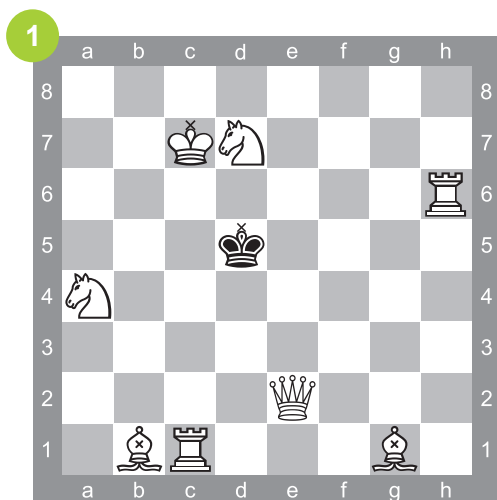
Inventa una posició d'escac i mat amb les peces indicades al peu del tauler.

C

Vuit peces a l'atac

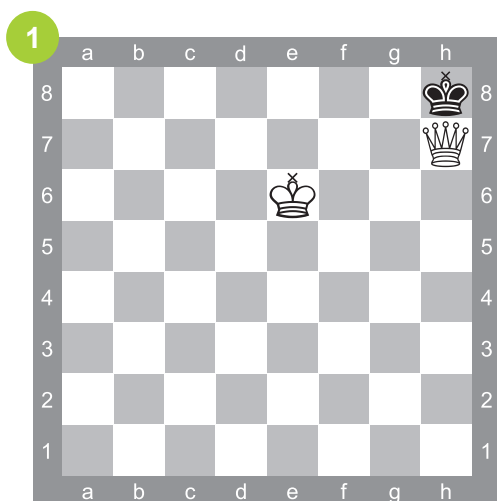
Indica amb una fletxa la jugada que han de fer les blanques per poder fer escac al rei negre sense perdre material.

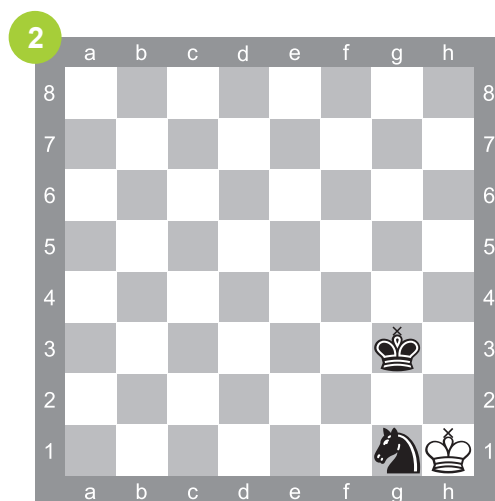
D

Jugades retractores

Es desfà l'última jugada realitzada i es fa una altra jugada per donar escac i mat. Si el moviment que es desfà és una captura, es reposa la peça que més ens interressi.

En h7 hi havia una torre negra.
On era la dama blanca?

A g1 hi havia un cavall blanc.
On era el cavall negre?